

Uchwała Nr XXI/111/2008

Rady Gminy Inowlódz

z dnia 28.08.2008 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych
Gminy Inowlódz na lata 2008 - 2013**

Na podstawie art. 18, ust. 2, pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591; z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806; z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568; z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203, Nr 167, poz. 1759, Nr 214, poz. 1806; z 2005 r. Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457; z 2006 r. Nr 17, poz. 128, Nr 181, poz. 1337 z 2007, Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974, Nr 173, poz. 1218), oraz art. 17 ust. 6 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593, Nr 99, poz. 1001; Nr 273, poz. 2703; z 2005 r. Nr 64, poz. 565, Nr 94, poz. 788, Nr 164, poz. 1366, Nr 175, poz. 1462, Nr 179, poz. 1487, Nr 180, poz. 1493; z 2006 r. Nr 144, poz. 1043, Nr 249, poz. 1831, Nr 251, poz. 1844; z 2007 r. Nr 35, poz. 219, Nr 36, poz. 226, Nr 48, poz. 320, Nr 120, poz. 818, Nr 209, poz. 1519; 221 poz. 1649 z 2008 r. Dz. U. Nr 70, poz. 416), Rada Gminy Inowlódz uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Strategię Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Inowlódz w brzmieniu określonym w załączniku do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Inowlódz.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
mgr inż. Marek Leszczyński

**STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA
POBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY INOWŁÓDZ
NA LATA 2008-2013**

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	3
2. Część diagnostyczna	8
2.1. Charakterystyka gminy	9
2.2. Sytuacja demograficzna	11
2.3. Warunki życia mieszkańców	15
2.4. Lokalny rynek pracy	18
2.5. Grupy wymagające wsparcia	20
2.5.1. Kwestia bezrobotnych	20
2.5.2. Kwestia uzależnień	21
2.5.3. Kwestia niepełnosprawności	26
2.5.4. Kwestia przestępczości	28
2.5.5. Kwestia dziecka	30
2.6. Problem marginalizacji społecznej w świetle działań ośrodka pomocy społecznej	34
2.7. Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych	41
2.7.1. Instytucje oferujące pomoc i wsparcie	41
2.7.2. Organizacje pozarządowe na terenie gminy	44
2.8. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych na terenie gminy	46
2.9. Analiza SWOT	50
2.10. Podsumowanie części diagnostycznej.....	59
3. Część programowa	61
3.1. Cele strategiczne	62
3.2. Zgodność Strategii z innymi dokumentami planistycznymi	70
3.2.1. Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym	70
3.2.2. Zgodność Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Inowłódz z Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki	80
3.3. Monitoring i wdrażanie strategii	81
3.3.1. Monitoring i ewaluacja	81
3.3.2. Wskaźniki stopnia efektywności realizacji strategii	82
3.3.3. Źródła finansowania	86
4. Uwagi Końcowe	87
Spis tablic	88
Spis wykresów	88

1. WSTĘP

Zgodnie z teorią zarządzania, strategia to określenie głównych długofalowych celów, oraz alokacja zasobów, które są konieczne do osiągnięcia tych celów. Podana definicja ma zastosowanie we wszystkich dziedzinach życia. Istota strategii sprowadza się do odpowiedzi na pytanie: co należy zrobić, by od stanu obecnego przejść do stanu pożądanego.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem, który odpowiadając na pytanie co należy zrobić, określa główne kierunki działań, mających na celu podniesienie jakości życia mieszkańców wspólnoty samorządowej. W swojej konstrukcji rozpoczyna od zdiagnozowania problemów i wytycza kierunki drogi do stanu oczekiwanego przez mieszkańców.

W polityce społecznej terminem „problem społeczny” oznacza wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Określenie „kwestia społeczna” wyróżnia wśród tych problemów takie, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność pomiędzy zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia. Źródła kwestii społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa, w mechanizmach życia zbiorowego i mogą być – jak każdy problem społeczny – ograniczane i rozwiązywane.

Ograniczanie i rozwiązywanie powinno przebiegać we wszystkich aspektach życia społecznego – od rodziny, przez środowisko rówieśnicze, zawodowe lub sąsiedzkie do całej wspólnoty samorządowej.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi dokument będący podstawą do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany negatywnych zjawisk występujących w danej społeczności.

Obowiązek opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z art. 17 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.). Wzięto również pod uwagę także inne akty prawne, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie problemów społecznych w przyszłości, m.in.:

Są to m.in.:

- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2003 r. Nr 228 poz. 2255 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).

Opracowując Strategię Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych,

organizacji pozarządowych oraz biznesu w celu integracji osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka:

- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013),
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie powiatu tomaszowskiego na lata 2007-2020,
- Narodowa Strategia Integracji Społecznej,
- Strategia województwa w zakresie polityki społecznej na lata 2007-2020.

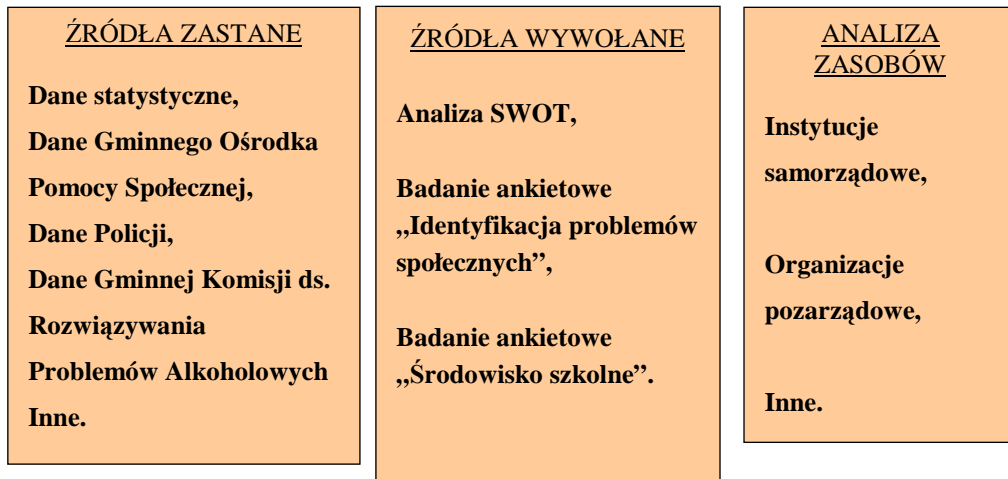
Na wyłączenie poza procesy społeczne i zawodowe szczególnie narażone są osoby długotrwale pozostające bez pracy i w związku z tym pozbawione stałych źródeł dochodu, osoby starsze, osoby uzależnione lub nadużywające alkoholu lub innych środków psychoaktywnych, wychowankowie opuszczający placówki opiekuńczo-wychowawcze dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, rodziny zastępcze lub inne instytucjonalne formy opieki oraz chorzy i niepełnosprawni. Spójne działania adresowane do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym wpisują się w nowoczesny model aktywnej polityki społecznej, która przywraca osobom i środowiskom zaniedbanym zdolność do aktywnego życia społecznego i zawodowego. Znaczenie działań opartych na programach integracji oraz reintegracji społecznej i zawodowej jest duże, gdyż jak wskazują doświadczenia instytucji realizujących zadania pomocy społecznej, działania tradycyjne oparte głównie na transferach świadczeń finansowych nie rozwiązują kryzysów społecznych, a wręcz utrwalają społeczną niezaradność i uzależniają korzystających z zasiłków od otrzymywanej pomocy.

Niniejszy dokument ma za zadanie pomóc w podejmowaniu właściwych decyzji. Wskazuje on kierunki działań, które, jeśli zostaną uwzględnione w zarządzaniu lokalnym, pozwolą wykorzystać nowoczesne instrumenty polityki społecznej. Strategię stworzono w oparciu o metodę społeczno-eksperycką, z udziałem specjalistów zajmujących się na terenie gminy rozwiązywaniem

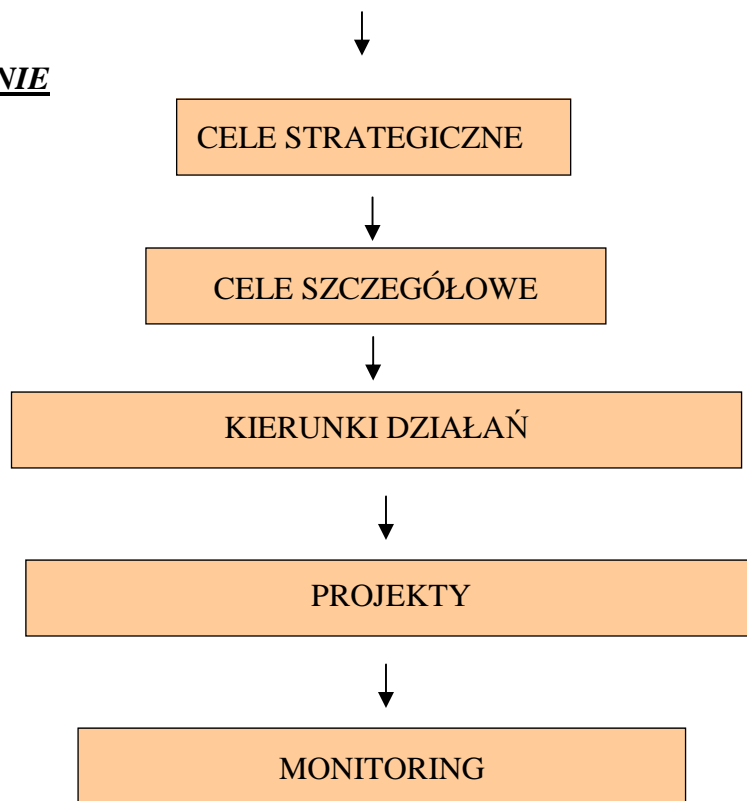
problemów społecznych. W konsultacjach społecznych wzięli udział pracownicy: urzędu gminy, służb pomocy społecznej, oświaty, radni, sołtysi, dzielnicowi Policji, terapeuta uzależnień oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych. Etapy i metodologię budowania strategii można przedstawić następująco:

SCHEMAT STRATEGII

DIAGNOZA

PROGRAMOWANIE

Ramy prawne

Jak każda strategia, także i ta wyraża zamierzenia samorządu w perspektywie dłuższego okresu czasu. Okres ten jest szczególny, gdyż pokrywa się z nowym programowaniem funduszy strukturalnych. Fundusze te, a zwłaszcza Europejski Fundusz Społeczny, skoncentrowany w jednym Programie Operacyjnym „Kapitał Ludzki”, będą stanowić dla gminy Inowłódz bardzo ważne źródło finansowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych.

2. Część diagnostyczna

2.1. Charakterystyka gminy

Gmina Inowłódz położona jest w południowo-wschodniej części powiatu tomaszowskiego, na wschodzie województwa łódzkiego.

Pod względem obszarowym lokuje się na piątym miejscu wśród jedenastu gmin powiatu tomaszowskiego, zajmując 98 km², tj. 9,6% powierzchni powiatu oraz 0,5% powierzchni województwa.

Gmina Inowłódz jest gminą wiejską. W strukturze użytkowania gruntów dominują tu grunty leśne – 60% ogólnej powierzchni gminy, a użytki rolne stanowią 34% powierzchni.

Gmina graniczy z sześcioma gminami:

- na południowym-wschodzie z Gminą Opoczno,
- na południu z Gminą Sławno,
- na południowym-zachodzie z Gminą Tomaszów Mazowiecki,
- na północnym-zachodzie i północy z Gminą Lubochnia,
- na północy z Gminą Czerniewice i Gminą Rzeszyca,
- na wschodzie z Gminą Poświętne.

Gmina charakteryzuje się znacznymi walorami krajobrazowymi i kulturowymi. Ciekawa i zróżnicowana rzeźba terenu w połączeniu z bogatymi zasobami przyrody, znaczną lesistością oraz zabytkami kultury materialnej decyduje o dużej atrakcyjności turystycznej tego obszaru. Na terenie gminy znajdują się obszary i obiekty cenne przyrodniczo, objęte ochroną prawną: Dolina Rzeki Pilicy, Spalski Park Krajobrazowy, Rezerwat Konewka, Rezerwat Spała, Rezerwat Żądłowice, Rezerwat „Gać Spalska”, Park historyczny w Spale. Ponadto występują tu liczne pomniki przyrody, użytki ekologiczne oraz obszary objęte programem Natura 2000. Walory środowiskowe uzupełniają wyjątkowe zabytki kultury materialnej świadczące o długiej historii gminy. Do najcenniejszych z nich należą zabytki w stolicy gminy – Inowłodzu:

- romański kościół pod wezwaniem Św. Idziego z 1086 r.,
- ruiny średniowiecznego zamku z XIV w.,

- barokowy kościół pod wezwaniem Św. Michała Archanioła z 1520 r.,
- XIX wieczna synagoga.

W drugiej historycznej miejscowości na terenie gminy – Spale, na uwagę zasługują:

- modrzewiowy kościółek Matki Boskiej Królowej Korony Polskiej,
- park pałacowy,
- most żelbetowy na rzece Pilicy.

Spała jest ponadto znaną i atrakcyjnie położoną nad Pilicą miejscowością wypoczynkową z doskonałymi warunkami klimatycznymi, zagospodarowaną turystycznie. Mieści się tu COS – Ośrodek Przygotowań Olimpijskich.

Teren gminy przecinają liczne szlaki turystyczne, piesze i rowerowe umożliwiające turystom dotarcie do atrakcyjnych miejsc. Baza noclegowa i turystyczna na terenie gminy jest dobrze rozwinięta. Sieć licznych ośrodków wypoczynkowych i pensjonatów uzupełniają gospodarstwa agroturystyczne i kwatery prywatne.

Gmina jest dobrze skomunikowana, leży na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych. Istotnym czynnikiem dla rozwoju gminy jest jej dogodne położenie w niewielkiej odległości od większych ośrodków miejskich: Tomaszowa Mazowieckiego, Piotrkowa Trybunalskiego, Rawy Mazowieckiej, Opoczna oraz aglomeracji łódzkiej i warszawskiej.

W strukturze gospodarczej gminy dominuje sektor usługowo-rolniczy. Dobre warunki dla rozwoju turystyki powodują, że największe znaczenie ma tu handel, usługi gastronomiczno-hotelarskie oraz transport.

Rozwojowi rolnictwa na terenie gminy sprzyja rzeźba terenu. Natomiast istotną przeszkodę stanowią słabej jakości gleby oraz duże powierzchnie lasów. Grunty orne stanowią 67% użytków rolnych, a przeważają wśród nich gleby VI klasy bonitacyjnej. Gminę charakteryzuje znaczne rozdrobnienie agrarne: 38% ogółu gospodarstw rolnych stanowią gospodarstwa małe (2 – 5 ha). Wśród upraw dominują zboża, w tym żyto i owies.

Duże znaczenie w produkcji rolniczej gminy ma hodowla zwierząt gospodarskich, przede wszystkim bydła. Rolnictwu w gminie brak zaplecza w postaci zakładów przetwórstwa, brak również obiektów przeznaczonych do specjalistycznej produkcji rolnej. Charakterystyczna dla struktury ekonomicznej gminy jest coraz większa aktywność gospodarstw rolnych prowadzących działalność w sferze agroturystyki. Wpływa to na zmiany w strukturze dochodów mieszkańców gminy.

2.2. Sytuacja demograficzna

Gmina Inowódz na obszarze województwa łódzkiego należy do gmin wiejskich o niewielkiej liczbie ludności, wyraźnie niższej od przeciętnej wojewódzkiej (6782 osoby). Według stanu w końcu 2007 r. liczyła 3837 mieszkańców, z tego 1842 mężczyzn i 1995 kobiet.

Tabl. 1 Stan i ruch naturalny ludności
Stan w dniu 31 XII 2007 r.

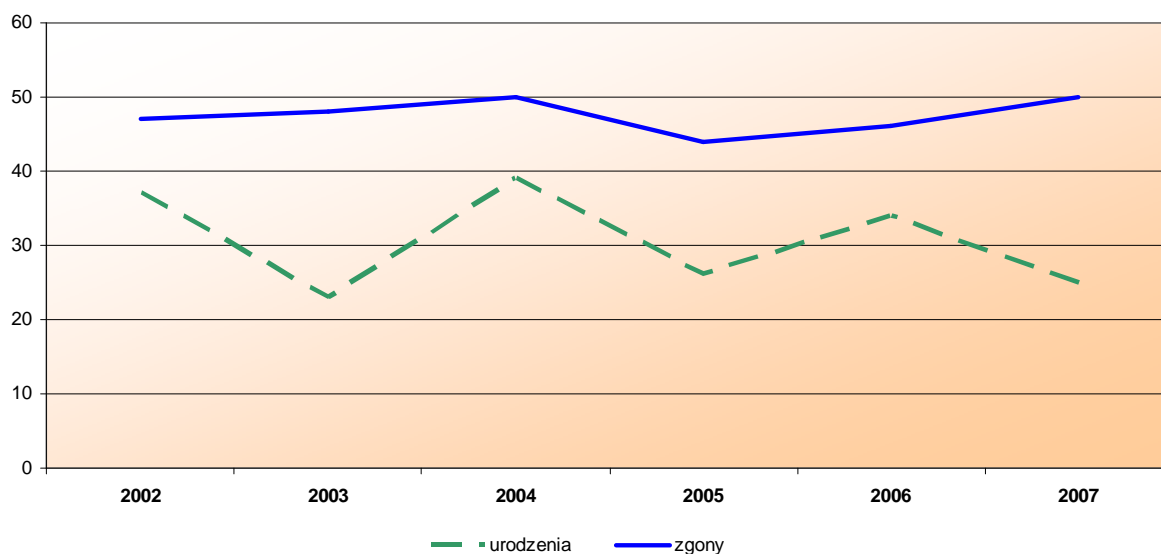
WYSZCZEGÓLNIENIE	Stan ludności	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji stałej
Województwo łódzkie.....	2555898	12869	32000	-8131	-2128
mężczyźni	1216266	12234	12234	-4868	-952
kobiety.....	1339632	11635	11635	-3263	-1176
Powiat tomaszowski	120584	1274	1456	-182	-115
mężczyźni.....	57835	647	834	-187	-42
kobiety.....	62749	627	622	+5	-73
Gmina Inowódz	3837	25	50	-25	-15
mężczyźni.....	1842	15	30	-15	-5
kobiety.....	1995	10	20	-10	-10

Źródło: Baza Danych Regionalnych GUS.

Ludność gminy Inowłódz stanowi 3,2% ludności powiatu tomaszowskiego oraz niecałe 0,2% mieszkańców województwa łódzkiego. Gęstość zaludnienia obszaru gminy wynosi 40 osób na 1 km² i jest wyraźnie niższa od gęstości zaludnienia w powiecie tomaszowskim (118 osób na km²) oraz od przeciętnej wojewódzkiej (143 osoby/km²). Liczba kobiet przypadających na 100 mężczyzn kształtuje się na poziomie identycznym jak dla całego powiatu (108 kobiet na 100 mężczyzn), a niższym niż w województwie (110).

W gminie, podobnie jak w województwie i powiecie, w ostatnich latach obserwujemy ujemny przyrost naturalny, tj. nadwyżkę liczby zgonów nad liczbą urodzeń. Zgony w latach 2002-2007 kształtowały się na bardzo zbliżonym poziomie (minimum - 44 zgony w 2005 r. i maksimum – 50 zgonów w roku 2004 i 2007), natomiast liczba urodzeń była bardziej zróżnicowana i na przestrzeni analizowanych lat podlegała wahaniom.

Wykres 1. Urodzenia i zgony w latach 2002-2007

Migracje, drugi z czynników kształtujących liczbę mieszkańców, był w latach 2004 i 2005 przyczyną, że pomimo ujemnego przyrostu naturalnego, liczba ludności gminy rosła. Rok 2006 przyniósł, przy niewielkim dodatnim saldzie migracji (+5 osób), ale wyższym ujemnym przyroście naturalnym, już nieznaczne obniżenie stanu liczebnego mieszkańców. Zjawisko to pogłębiło się w roku 2007 (spadek liczby

mieszkańców o blisko 1%). Biorąc pod uwagę obserwowany w ostatnich latach brak tendencji wzrostowej w liczbie urodzeń oraz w napływie migracyjnym należy przyjąć, że w latach kolejnych liczba mieszkańców gminy będzie się utrzymywać na dotychczasowym poziomie.

Analiza struktury ludności według wieku wskazuje, że mieszkańcy gminy są relatywnie starsi niż w całym regionie. Z ogólnej liczby ludności 18,7% to osoby w wieku przedprodukcyjnym, 60,3% w wieku produkcyjnym (18-64 lata mężczyźni, 18-59 lat kobiety) oraz 21,0% to osoby w wieku poprodukcyjnym. Porównując strukturę wieku ludności gminy według ekonomicznych grup wieku z sytuacją w całym województwie dostrzec można, iż w gminie Inowłódz w końcu 2007 r. występował wyższy niż w województwie udział osób młodych (do 18 roku życia) o 0,6 punktu procentowego, wyraźnie niższy udział osób w wieku produkcyjnym (o 3,7 punktu procentowego) oraz wyższy (o 3,1 punktu) udział osób w wieku poprodukcyjnym. Niepokój budzi fakt, że odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ostatnich latach wzrasta. Świadczy to wyraźnie o starzeniu się społeczeństwa Inowłódza.

Dla pogłębienia charakterystyki danej społeczności lokalnej niezbędna jest analiza poziomu wykształcenia. W tym miejscu odwołać się należy do wyników Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r. – jedyne źródła informacji na ten temat.

Tabl. 2. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia
Stan w dniu 20 V 2002 r.

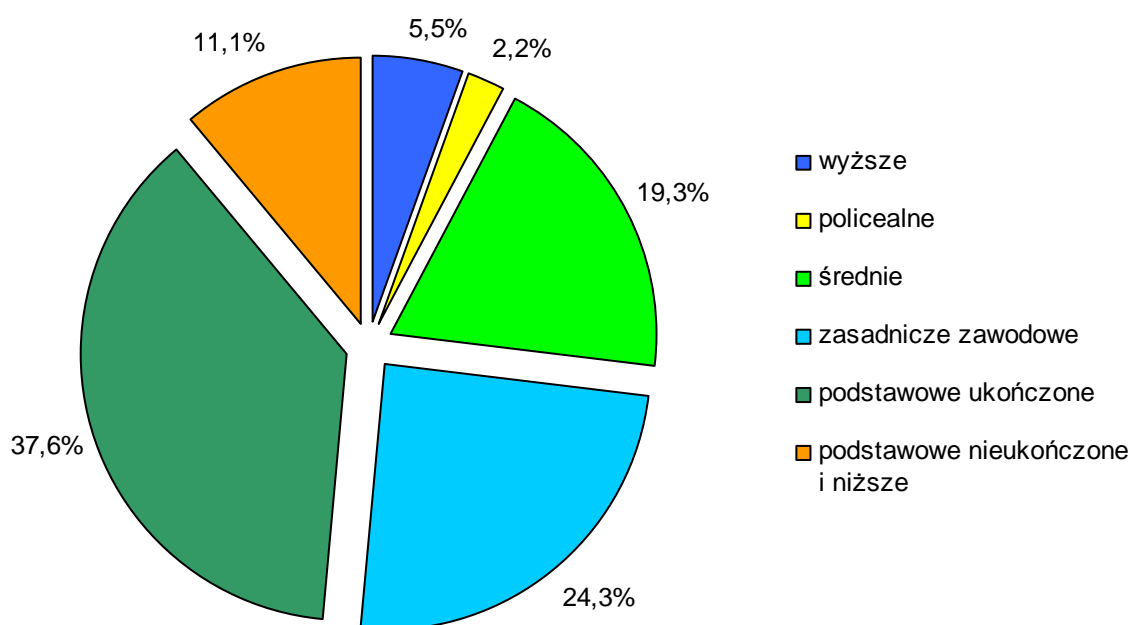
WYSZCZEGÓLNIENIE	Ludność		
	ogółem	mężczyźni	kobiety
Wyższe	179	88	91
Średnie	705	295	410
Zawodowe	798	476	322
Podstawowe (ukończone, nieukończone i bez wykształcenia szkolnego).....	1440	638	802

Źródło: Podstawowe dane ze Spisów Powszechnych – 2002 r., Gmina Wiejska Inowłódz, Łódź, 2003.

Większość mieszkańców gminy w roku 2002 legitymowała się wykształceniem podstawowym i niższym. Kobiety generalnie posiadają - i jest to zjawisko charakterystyczne również dla całego województwa – wyższy poziom wykształcenia (relatywnie więcej kobiet niż mężczyzn ma wykształcenie wyższe i średnie).

Osoby z wykształceniem wyższym to 5,5% mieszkańców, z wykształceniem średnim 19,3%, a z wykształceniem zawodowym 24,3%. Dane te wskazują, że poziom wykształcenia mieszkańców jest niższy niż przeciętnie w skali województwa. Skłania to do podkreślenia potrzeby dalszego wspierania działań zwiększających dostępność mieszkańców do edukacji, w tym szczególnie edukacji ustawicznej, kształcenia zaocznego i realizowanego na odległość (e-learning, formy korespondencyjne, kursy i szkolenia dostępne na terenie gminy)

Wykres 2. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 r.

2.3. Warunki życia mieszkańców

Warunki życia mieszkańców gminy zależą w głównej mierze od sytuacji mieszkaniowej. Według stanu w końcu 2006 r. zasoby mieszkaniowe kształtowały się na poziomie 1486 budynków, w których znajdowały się 5484 mieszkania. Łączna powierzchnia użytkowa mieszkań wynosiła 111,3 tys. m².

Tabl. 3 Zasoby mieszkaniowe i podstawowe wskaźniki warunków mieszkaniowych

WYSZCZEGÓLNIENIE		Województwo	Powiat	Gmina
		łódzkie	tomaszowski	Inowódz
Mieszkania	2002	879067	39569	1226
	2006	951089	43410	1486
Izby	2002	3050552	140224	4468
	2006	3317131	154579	5484
Powierzchnia użytkowa w m ²	2002	56225,8	2581,1	88,6
	2006	62059,4	2882,0	111,3
Przeciętna liczba:				
izb w mieszkaniu	2002	3,47	3,54	3,64
	2006	3,49	3,56	3,69
osób na mieszkanie	2002	2,98	3,12	3,21
	2006	2,70	2,78	2,61
Przeciętna powierzchnia użytkowa				
mieszkania w m ²	2002	64,0	65,2	72,3
	2006	65,3	66,4	74,9

Źródło: Powiaty, Podregiony, Gminy w województwie łódzkim 2006, 2007. Urząd Statystyczny w Łodzi 2006, 2007

Uwaga: dane dla roku 2002 według stanu w dniu 20 V, dla roku 2006 według stanu w dniu 31 XII.

Zasoby mieszkaniowe gminy Inowódz stanowią 0,2% ogółu zasobów w województwie i 3,4% substancji mieszkaniowej powiatu tomaszowskiego. Mieszkania w gminie Inowódz są generalnie większe od przeciętnych w powiecie i województwie, składają się z nieco większej liczby izb i w mieszkaniach tych średnio mieszka mniej osób niż przeciętnie w powiecie i województwie.

W porównaniu z rokiem 2002 nastąpiła poprawa wskaźników obrazujących warunki mieszkaniowe w gminie Inowódz, tempo tych zmian na obszarze gminy jest wyższe niż w skali regionu.

Struktura własnościowa mieszkań wskazuje, że są to głównie mieszkania prywatne osób fizycznych (1354 mieszkania o powierzchni użytkowej 104,0 tys. m²), co stanowi 91,1% ogółu mieszkań w gminie. Kolejną pozycję stanowią mieszkania komunalne stanowiące własność gminy – 5,5% (81 mieszkań) oraz mieszkania zakładowe - 3,0% (45 mieszkań).

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania (74,9 m²) jest wyraźnie wyższa niż w całym powiecie tomaszowskim oraz przeciętnie w całym województwie łódzkim. Na każdego mieszkańca gminy przypada więcej niż jedna izba, a średnia powierzchnia przypadająca na jednego mieszkańca to 28,1 m².

Analizując wyposażenie mieszkań w infrastrukturę sanitarno-techniczną należy stwierdzić, że w końcu 2006 r. stopień tego wyposażenia był niższy od poziomu wojewódzkiego, ale wyższy niż na pozostałych obszarach wiejskich województwa. Mieszkania w gminie w 87,7% są podłączone do wodociągu (83,6% na obszarach wiejskich województwa łódzkiego), w 66,4% są wyposażone w łazienkę (64,4% w województwie) i w 54% posiadają centralne ogrzewanie. Zasoby te są systematycznie powiększane, w roku 2006 oddano do użytkowania 32 budynki: z 22 mieszkaniami o łącznej powierzchni 3,0 tys. m² i 10 mieszkalnych o powierzchni 1,1 tys. m². Mieszkania oddawane do użytkowania są wyposażone właściwie w komplet urządzeń sanitarno-technicznych.

Warunki życia mieszkańców zależą także od stanu infrastruktury komunalnej i społecznej oraz od poziomu bezpieczeństwa mieszkańców.

Opiekę zdrowotną na terenie gminy Inowódz zapewniają dwie placówki Niepublicznych Zakładów Zdrowotnych, z których jeden znajduje się w Inowłodzu, a drugi w Spale.

NZOZ „INMED” z Inowłodza zatrudnia dwóch lekarzy i dwie pielęgniarki. Ponadto w Inowłodzu działa NZOZ „DENTIMED” (dwóch lekarzy oraz pomoc dentystyczna).

NZOZ „KAMED” w Spale zatrudnia dwóch lekarzy i dwie pielęgniarki.

Dodatkowo mieszkańcy korzystają z pomocy medycznej dostępnej na terenie ościennych gmin i stolicy powiatu (opieka rehabilitacyjna, specjalistka ambulatoryjna, diagnostyka).

Na terenie Gminy nie ma placówki nagłej pomocy oraz poradni specjalistycznych.

Zaopatrzenie w leki umożliwia apteka w Inowłodzu.

Z racji limitowania dostępu do świadczeń medycznych, odległości do lekarzy specjalistów, placówek szpitalnych, mieszkańcom gmin brak poczucia bezpieczeństwa zdrowotnego charakterystycznego dla mieszkańców miejscowości posiadających placówki specjalistyczne i szpitalne.

Funkcję upowszechnia kultury na terenie gminy pełni Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna w Inowłodzu wraz z bibliotekami szkolnymi w Brzustowie, Królowej Woli i Inowłodzu, a także placówki oświatowe. Znaczącą rolę w rozwoju życia kulturalnego odgrywają także świetlice wiejskie w Liciężnej, Konewce, Spale i Królowej Woli. Na terenie gminy działają także (w ramach GOK) Klub Kultury „Stara Piekarnia” w Inowłodzu, prowadzący różnorodną działalność kulturalno-oświatową, dwa zespoły ludowe – „Brzustowianki” i „Królowianki”, tworzone przez kultywujących lokalne tradycje społeczeństwa Brzostowa i Królowej Woli.

Ważnym elementem życia kulturalnego gminy są organizowane na jej terenie cykliczne imprezy o charakterze rekreacyjnym, kulturalnym czy sportowym.

Najważniejszym elementem wpływającym na wizerunek gminy pod kątem dostępu do infrastruktury sportowej jest Centralny Ośrodek Sportu Ośrodek Przygotowań Olimpijskich – Spała. W ośrodku tym przygotowuje się kadrę sportową Polski. Do ważniejszych obiektów sportowych na terenie gminy należą:

- basen – OPO COS Spała,
- boiska – OPO COS Spała, OSiR, szkoły,
- korty tenisowe – OPO COS Spała, OSiR Inowłódz, FWP,
- hale sportowe – OPO COS Spała,
- urządzenia rekreacyjne dla dzieci – OPO CPS Spała.

Stanowią one zaplecze do realizacji statutowych działań, ale również wpływają na ogólny wizerunek gminy. W upowszechnianiu kultury fizycznej ważną rolę pełnią także szkoły. Przy szkołach w Brzustowie, Inowłodzu i Królowej Woli znajdują się boiska sportowe. W Inowłodzu trwają prace przy wykonaniu nowego boiska. Nad Pilicą w Inowłodzu położony jest dawny ośrodek sportu i rekreacji. Obecnie w należytym stanie znajduje się plac zabaw i boisko do piłki plażowej. W gminie działa Inowłodzki Klub Sportowy, a przy szkołach działają UKS-y. Są to kluby skupiające graczy w piłkę nożną.

2.4. Lokalny rynek pracy

Kolejnym czynnikiem wpływającym na warunki życia jest sytuacja na rynku pracy i możliwość uzyskiwania dochodów z pracy prowadzonej na rachunek własny lub pracy najemnej. Sytuacja na rynku pracy jest w istotny sposób determinowana strukturą ludności według ekonomicznych grup wieku (ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym). Jak to już wcześniej było sygnalizowane struktura ludności w tym zakresie jest mniej korzystna niż w powiecie i województwie. Sądzić należy, że wobec stopniowego zmniejszania się liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (829 w 2002 r., 716 w 2007 r.) w kolejnych latach następować może zmniejszenie zasobów siły roboczej.

Według stanu w końcu 2007 r. na terenie gminy Inowódz liczba pracujących stanowiła 700 osób w tym 377 kobiet i w porównaniu z latami poprzednimi była wyraźnie wyższa.

Tabl. 4 Pracujący w gminie Inowódz w latach 2002-2006

WYSZCZEGÓLNIENIE	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Ogółem	622	609	667	627	678	700
mężczyźni	337	308	391	366	380	323
kobiety.....	285	301	276	261	298	377

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Inowódz na lata 2008-2013 str. 81, dane Rocznik Statystyczny Województwa Łódzkiego, Powiaty, Podregiony, Gminy, Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź, 2006 i 2007.

Wzrost liczby pracujących ma pozytywny wpływ na kształtowanie się populacji bezrobotnych w gminie. Bezrobocie spada, zgodnie z tendencją obserwowaną w skali całego regionu.

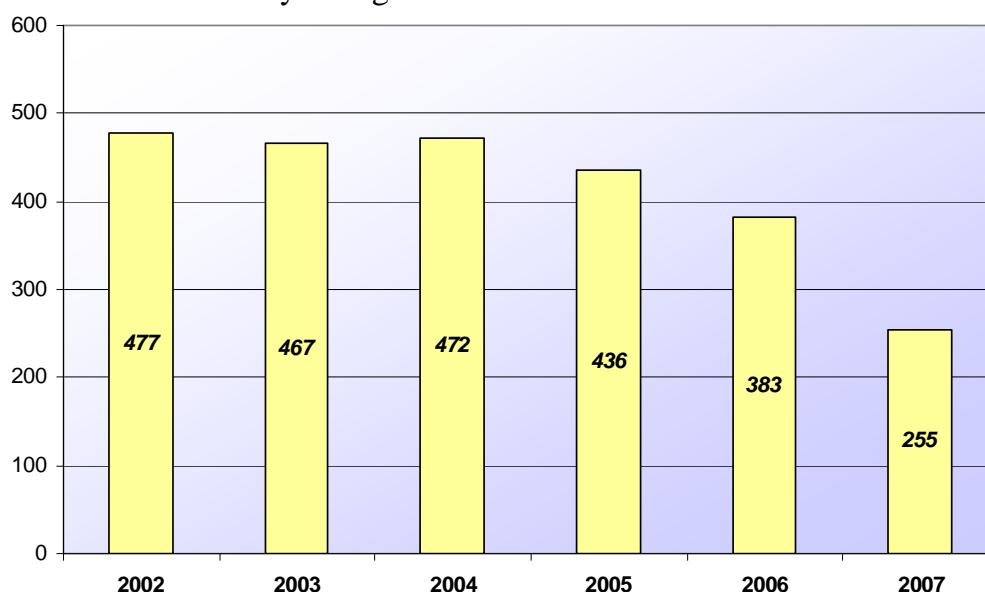
Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w końcu 2007 r. w gminie Inowłódz wyniosła 255 osób i była o 128 osób (o 33,4%) niższa niż w końcu 2006 r. Spadek ten był głębszy niż w powiecie tomaszowskim oraz przeciętnie w województwie.

Tabl. 5 Bezrobotni zarejestrowani
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	W tym			
		kobiety	z prawem do zasiłku	w wieku 18-44 lat	zarejestrowani 12 miesięcy i dłużej
2006					
Województwo łódzkie.....	160698	84536	22519	102573	81524
Powiat tomaszowski	10110	4923	2311	6626	4832
Gmina Inowłódz.....	383	192	98	251	169
2007					
Województwo łódzkie.....	123148	65557	19471	75440	56148
Powiat tomaszowski	7658	3753	1970	4815	3166
Gmina Inowłódz.....	255	114	67	163	117

Źródło: dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi.

Wykres 3. Liczba bezrobotnych w gminie Inowłódz

Pomimo tendencji spadkowej bezrobocie w gminie stanowi poważny problem.

2.5. Grupy wymagające wsparcia

2.5.1. Kwestia bezrobotnych

Według danych urzędów pracy wśród bezrobotnych w gminie Inowłódz przeważają mężczyźni. Kobiety stanowią 44,7% ogółu. Dominującą grupą wśród bezrobotnych są osoby, które nie przekroczyły 45 roku życia – 65,6% całej populacji bezrobotnych w gminie. W grupie tej istotny odsetek stanowią ludzie młodzi, często nieposiadający wcześniejszych doświadczeń zawodowych. Niepokój budzi również znaczna grupa bezrobotnych w wieku powyżej 45 roku życia. Są to osoby pozostające jeszcze w wieku produkcyjnym, ale uważane są za grupę niemobilną – znacznie trudniej jest im znaleźć pracę i zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe, co dałoby szansę na zmianę ich sytuacji życiowej.

Jeszcze mniejsze szanse na ponowną aktywizację zawodową mają osoby długotrwale bezrobotne, a więc pozostające bez pracy dłużej niż rok. Stanowią one prawie połowę bezrobotnych w gminie, i co niepokojące, ich udział wzrasta.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, nawet wtedy, gdy przyznane są świadczenia w formie zasiłków.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystają z systemu wsparcia.

Prezentowane dane statystyczne charakteryzujące bezrobocie w gminie nie w pełni oddają skalę problemu. Z jednej strony, szczególnie w środowiskach wiejskich, występuje bezrobocie ukryte, z drugiej strony często osoby zarejestrowane w urzędach pracy wykonują różne zajęcia nierejestrowane, dorywcze, tzw. „na czarno”. Oferty takich zajęć są głównie skierowane do mężczyzn. Można zatem przyjąć, że problem bezrobocia w gminie dotyka przede wszystkim kobiety.

Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Problem bezrobocia to także problem całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy. Im dłużej trwa ten stan, tym częściej pojawiają się problemy opiekuńczo-wychowawcze, przemoc czy zanik autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. Pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorców osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Podstawową formą pomocy w wychodzeniu z bezrobocia jest obok świadczeń praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych polega na pomocy w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzaniu motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technice kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Długotrwałe bezrobocie może mieć destrukcyjny wpływ na zachowania. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego, może przyczyniać się do wzrostu przemocy w rodzinie. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci, ale także na lokalne środowisko społeczne. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

2.5.2. Kwestia uzależnień

Problem alkoholizmu niesie ze sobą całą gamę kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ na ogólny stan zdrowia populacji oraz poczucie bezpieczeństwa

społecznego. Problem narasta – zwiększa się liczba nietrzeźwych sprawców przestępstw, w tym nieletnich oraz nietrzeźwych ofiar przestępstw. Nadużywanie alkoholu ogranicza zdolność jednostki do włączania się w coraz bardziej wymagający rynek pracy, a w konsekwencji powoduje ubóstwo, marginalizację społeczną. Wzrasta poziom agresji w lokalnej społeczności, w tym przede wszystkim w rodzinach. Jest częstym powodem przemocy domowej. Alkohol zaburza relacje interpersonalne w środowisku rówieśniczym i domowym. Problem alkoholizmu dotyka zatem nie tylko osoby uzależnione, ale całe ich rodziny.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu jest trudna do ustalenia. Szacunkowe dane Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wskazują, że:

- liczba osób uzależnionych od alkoholu to ok. 2% populacji,
- liczba dorosłych żyjących w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice) – to ok. 4% populacji,
- liczba dzieci wychowujących się w rodzinach alkoholików – ok. 4% populacji,
- ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym dotyczy 2/3 dorosłych w tych rodzinach i 2/3 dzieci z tych rodzin.

Rzeczywiste rozmiary zjawiska są trudne do oceny. W opinii przedstawicieli środowisk opiniotwórczych gminy Inowódz jest to obecnie jeden z najpoważniejszych problemów społeczności lokalnej. Nie odnotowano natomiast zjawiska narkomanii. Szczególnej uwagi w związku z problemem alkoholowym wymagają dzieci i młodzież i to z dwóch powodów: coraz młodsze osoby sięgają po alkohol i jednocześnie dzieci są ofiarami skutków alkoholizmu w rodzinach: ubóstwa, agresji, przemocy domowej i są narażone na powielanie negatywnych wzorców.

Aby eliminować niekorzystny wpływ alkoholizmu na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane coroczne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz działania podejmowane przez Gminną Komisję do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania.

Komisja działa w pięciu zespołach problemowych: ds. przemocy, ds. kontroli rynku i opiniowania wniosków, ds. opiniowania i programowania zadań, ds. motywacji i rozmów oraz ds. pomocy dziecku i rodzinie.

Komisja współpracuje z posterunkiem policji w Inowłodzu, przy Komisji działa Rodzinny Punkt Konsultacyjny, w którym jest zatrudniony terapeuta uzależnień.

W latach 2002-2006 działania Komisji nakierowane były na trzy obszary:

- profilaktykę,
- leczenie, rehabilitację i ograniczenia szkód zdrowotnych,
- ograniczenia podaży alkoholu i substancji psychoaktywnych.

W części dotyczącej leczenia i szkód zdrowotnych programy w zakresie profilaktyki obejmowały ogół społeczeństwa (edukacja poprzez ulotki, szkolenia, prelekcje dla rodziców) ale przede wszystkim dzieci i młodzież w wieku od 10 do 25 lat, w tym z grup ryzyka.

Realizatorami tego obszaru zadań były następujące podmioty: szkoły podstawowe, gimnazjum, świetlice wiejskie, klub „Stara Piekarnia”, Świetlica Środowiskowa w Spale, Świetlica prowadzona przez Radę Sołecką w Zakościele, organizacje pozarządowe (TPD, ZHP, Polski Związek Emerytów i Rencistów) organizacje szkolne, PTSM, Policja oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który prowadził Rodzinny Punkt Konsultacyjny i Środowiskową Świetlicę w Spale. Obie placówki finansowane są w całości z wpływów za wydanie zezwoleń na sprzedaż alkoholu.

Działania wszystkich podmiotów były koordynowane przez koordynatora Gminnego Programu. Każda ze szkół realizowała własny program profilaktyczny skoordynowany z gminnym. Koszty różnorodnych projektów tych podmiotów były dofinansowane w części lub w całości ze środków na przeciwdziałanie alkoholizmowi.

Niektóre działania podejmowane były corocznie, np.:

- przeglądy Teatrzyków Dziecięcych klas uczniów szkół podstawowych w PSP w Królowej Woli,
- obozy integracyjne uczniów klas gimnazjum – PG w Inowłodzu,
- Spotkania Młodzieży Szkolnej uczniów klasy 6 – SP w Inowłodzu,

- organizowanie warsztatów kształtujących umiejętności życiowe dla liderów młodzieżowych – TPD,
- obozy wypoczynkowe z programami socjoterapeutycznymi dla młodzieży od 12 do 19 roku życia – TPD, ZHP,
- widowiska profilaktyczne dla dzieci w czasie Dni Inowłodzi.

Każda szkoła, świetlica, Klub Seniora, Klub Stara Piekarnia otrzymywała wsparcie finansowe na poprawę warunków do realizacji projektów. Zakupione były urządzenia audiowizualne, nagłaśniające, gry zręcznościowe, drobny sprzęt sportowy.

Zadania dotyczące leczenia i ograniczenia szkód zdrowotnych adresowane były do osób używających alkoholu i leków w sposób szkodliwy i uzależnionych od nich. Działania ukierunkowane były na zmniejszenie problemów zdrowotnych wynikających z picia oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Organizowano dyżury wykwalifikowanego terapeuty w Rodzinnym Punkcie Konsultacyjnym.

Przedstawione działania nie są wystarczające i nie rozwiązują problemu. By punkt mógł spełnić zadania, dać wsparcie rodzinie, część obowiązków wykonują pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Zakupiono ponadto usługi terapeutyczne w Powiatowym Ośrodku Interwencji Kryzysowej. Podejmowano wspólne działania interwencyjne Komisji, Policji i GOPS w zakresie ochrony ofiar przemocy, kierowania do Sądu celem przymusowego leczenia.

Działania za zakresu ograniczenia podaży skierowane były przede wszystkim na nielegalny handel alkoholem i poprawę kultury picia. Obserwuje się, że w ostatnich latach liczba tzw. „melin” na terenie gminy nie wzrasta. Zmieniła się również struktura spożycia, częściej mieszkańcy sięgają po słabsze alkohole.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Inowłódz na 2008 r. zakłada zgodnie z zasadą racjonalnego działania, kontynuację zadań. Główne cele programu:

- zmniejszenie rozmiarów aktualnie istniejących problemów alkoholowych.
- zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych na terenie gminy.

- zapobieganie uzależnieniom od narkotyków i leków.
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie ze szczególnym uwzględnieniem przemocy wobec dzieci.
- zwiększenie zasobów niezbędnych do rozwiązania istniejących problemów oraz do prowadzenia profilaktyki przeciw uzależnieniom i przemocy.

W roku 2008 do zadań priorytetowych programu należy:

1. Wspieranie finansowe placówek odwykowych na dodatkowe (poza kontraktami z NFZ) oddziaływania terapeutyczne.
2. Doskonalenie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez zwiększenie kompetencji i umiejętności członków zespołu interdyscyplinarnego działającego w strukturze Komisji (planowanie pomocy ofiarom przemocy oraz monitorowanie sytuacji rodzin, zintensyfikowane korzystania z procedury „Niebieska Karta”).
3. Poprawa dostępności do programów terapeutycznych po zakończonym leczeniu, które wydłużają okres trzeźwości.
4. Wdrożenie obowiązujących standardów świetlicy w Spale, by mogła realizować pomoc dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym i krzywdzonym.
5. Podniesienie jakości szkolnych programów profilaktycznych.
6. Prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych oraz kontrola przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim.
7. Udział w ogólnopolskiej kampanii „Cięża bez alkoholu”.

2.5.3 Kwestia niepełnosprawności

Niepełnosprawni w rozumieniu ustawy o pomocy społecznej to stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie, bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji.

Niepełnosprawność rozumiana jest również jako zespół barier społecznych, ekonomicznych i fizycznych napotykaných w środowisku zamieszkania. Zadaniem polityki społecznej jest wspieranie aktywnych działań na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych oraz tworzenie mechanizmów zapobiegających ich marginalizacji w życiu lokalnej społeczności.

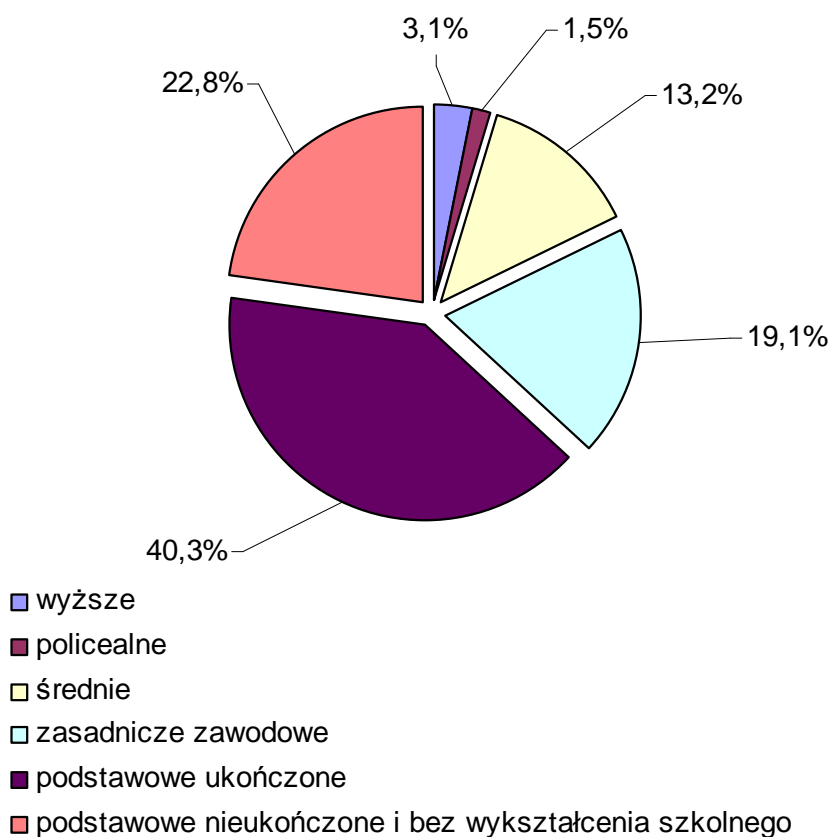
Według danych Narodowego Spisu Powszechnego 2002 na terenie gminy Inowłódz zamieszkiwało 577 osób niepełnosprawnych. W populacji tej przeważali mężczyźni stanowiąc 55,5% ogółu. Osoby niepełnosprawne stanowiły 15% ogółu mieszkańców gminy i był to odsetek wyższy niż przeciętnie w województwie łódzkim (14,0%) i zbliżony do przeciętnego w skali powiatu tomaszowskiego (15,1%). Znaczne natężenie niepełnosprawności w gminie jest powodem dużego zapotrzebowania na różnorodną pomoc: usługi opiekuńcze, wsparcie materialne, w tym także medyczne i rehabilitacyjne. Ocenia się, że zakres oferowanej pomocy na terenie gminy jest niewystarczający.

Dominującym źródłem utrzymania dla osób niepełnosprawnych są świadczenia społeczne: renty, emerytury oraz zasiłki. W 2007 r. z powodu niepełnosprawności z pomocy społecznej w gminie skorzystało 30 osób w 78 rodzinach (o 2 osoby więcej niż w roku poprzednim).

Niepełnosprawność zarówno prawna jak i biologiczna dotyczyła osób w różnym wieku, przy czym natężenie zjawiska było zróżnicowane. Ponad połowa niepełnosprawnych (50,8%) to osoby w wieku produkcyjnym. Problem dotyka tu głównie osoby w starszej grupie wieku produkcyjnego, tj. osoby w wieku niemobilnym, ponieważ stanowią one ponad 79% ogółu niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym.

Liczną grupę – 258 osób, tj. 44,7% ogółu niepełnosprawnych zamieszkujących gminę – tworzą osoby starsze, w wieku poprodukcyjnym. Dzieci i młodzież w liczbie 26 to 4,5% ogółu osób dotkniętych niepełnosprawnością. Wśród niepełnosprawnych dominują osoby o niskich kwalifikacjach. Prawie 60% z nich legitymuje się wykształceniem podstawowym bądź nie ukończyło żadnej szkoły.

Wykres 4. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 r.

Niskie kwalifikacje są jedną z przyczyn utrudniających wchodzenie na rynek pracy. W 2002 r. zdecydowana większość niepełnosprawnych w gminie była bierna zawodowo – 438 osób, tj. ponad ¾ ogółu niepełnosprawnych. Wśród określających się w trakcie spisu ludności jako aktywni zawodowo 87,0% pracowało a reszta pozostawała bez pracy.

Aktywizacja zawodowa populacji niepełnosprawnych wymaga kompleksowych działań zmierzających do niwelowania czynników ograniczających dostęp do rynku

pracy, w tym przede wszystkim barier instytucjonalnych i infrastrukturalnych, ale także związanych z niskimi kwalifikacjami oraz słabą motywacją.

Prowadzenie działań na rzecz rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych oraz wsparcie powinno być nakierowane na inne aspekty ich funkcjonowania w społeczeństwie: dostęp do wiedzy, kultury, godne warunki życia. Powinny to być działania respektujące różnorodność tej grupy, a więc zaspokajające różne potrzeby. Szczególnej uwagi wymagają osoby uzależnione od pomocy innych oraz ich rodziny, rodziny z niepełnosprawnymi dziećmi oraz osoby dotknięte chorobami psychicznymi.

2.5.4 Kwestia przestępczości

Przestępczość jest jednym ze zjawisk społecznych, które ma bezpośredni wpływ na funkcjonowanie lokalnej społeczności.

Z analizy stanu zagrożenia przestępczością gminy Inowłódz wynika, że największy problem stanowią tu kradzieże oraz czyny karalne pod wpływem alkoholu. Częste są też przypadki zakłócania porządku publicznego.

Tabl. 6 Przestępczość w latach 2005-2007

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2006	2007
Liczba wszczętych postępowań przygotowawczych	97	110	80
w tym:			
kradzieże z włamaniem	15	16	12
kradzieże	30	23	24
kierowanie w stanie nietrzeźwym.....	12	30	14
rozboje	1	1	-

Źródło: dane Posterunku Policji w Inowłodzu.

Przestępstwa przeciwko życiu nie są odnotowywane, niewielka jest też liczba rozbojów.

W roku 2007 liczba popełnionych w gminie przestępstw uległa zmniejszeniu w stosunku do lat poprzednich. Spadek dotyczył głównie mniejszej liczby zatrzymań osób kierujących pojazdami mechanicznymi w stanie nietrzeźwym.

Ponadto nastąpił spadek liczby włamań oraz bójek i pobić (z 6 w 2006 r. do 2 przypadków w roku 2007) oraz uszkodzeń mienia (z 8 do 3 w 2007 r.). Odnotowano natomiast niewielki wzrost kradzieży (24 wobec 23 w 2006 r.) oraz wypadków drogowych.

W 2007 r. 11 przestępstw popełniły osoby pod wpływem alkoholu, w tym 3 osoby nieletnie. Policja zatrzymała trzech dorosłych w stanie nietrzeźwym do wytrzeźwienia w izolowanych pomieszczeniach jednostek policji oraz dokonano doprowadzenia trzech dorosłych osób w stanie nietrzeźwości do miejsca zamieszkania. 18 osób pod wpływem alkoholu spowodowało kolizje i wypadki drogowe. Policja skierowała wnioski o ukaranie: 1 – za zakłócanie porządku publicznego, 2 – za spożywanie alkoholu w miejscach niedozwolonych, 11 – za prowadzenie pojazdów w stanie nietrzeźwości oraz 2 za zakłócanie ruchu drogowego przez pieszych. W roku 2007 na terenie gminy przeprowadzono 31 interwencji domowych (o 10 mniej niż przed rokiem) i 47 interwencji w miejscach publicznych (36 w 2006 r.). Założono 5 „Niebieskich Kart” dotyczących przemocy w rodzinie.

Najbardziej zagrożone przestępczością są miejscowości Inowłódz i Spała. W dalszej kolejności Brzustów, Teofilów i Konewka.

Gmina Inowłódz jest gminą o charakterze letniskowym i turystycznym, stąd najbardziej zagrożona jest przestępczością w okresie letnim.

Teren gminy podlega Komisariatowi Policji w Czerniewicach, który swoim działaniem obejmuje również obszar czterech innych gmin: Czerniewice, Lubochnia, Rzeczyca i Żelechlinek. Dla obsługi tego terenu w Komisariacie Policji zatrudnionych jest 23 funkcjonariuszy. W strukturze Komisariatu jest Posterunek Policji o Inowłodzu obejmujący zasięgiem działania gminy Inowłódz i Rzeczyca.

2.5.5. *Kwestia dziecka*

Zadaniem polityki społecznej jest także opieka nad dziećmi – grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Opieka ta dotyczy zarówno środowiska rodzinnego jak i środowiska szkolnego i rówieśniczego.

Działalność na rzecz dzieci polega na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do systemu oświaty, ochrony zdrowia, wypoczynku oraz wszelkiej pomocy w obliczu zagrożeń.

System oświaty na terenie gminy tworzą 3 szkoły podstawowe: w Inowłodzu, Brzustowie i Królowej Woli oraz gimnazjum w Inowłodzu. Oprócz funkcji edukacyjnych szkoły pełnią także rolę ośrodków kulturotwórczych i rekreacyjnych. Szkoły posiadają dostęp do Internetu i zaplecze sportowe. Oferują swoim wychowankom koła zainteresowań, zajęcia językowe i sportowe a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi m.in. zajęcia wyrównawcze, logopedyczne, korekcyjno-kompensacyjne.

Organizowane są zajęcia pozalekcyjne pobudzające aktywność uczniów.

Tabl. 7 Formy zajęć pozalekcyjnych w szkołach na terenie gminy

WYSZCZEGÓLNIENIE	Królowa Wola	Brzustów	Inowódz	Gimnazjum w Inowłodzu
	godz./tydz.			
Zajęcia dodatkowe ogółem	12	7	8	9
Zajęcia dydaktyczno- ..... wyrównawcze ..	7	2	-	2
Gimnastyka korekcyjno-kompensacyjne	2	-	-	-
Zajęcia socjoterapeutyczne	1	-	-	-
Zajęcia sportowe	2	-	-	2
Koło przyrodnicze	-	2	-	-
Koło informatyczne	-	1	-	3
Logopeda.....	-	2	-	-
Język niemiecki	-	-	-	2

Szkoły ponadto realizują funkcje społeczne, zajmujące się organizacją dożywiania dla dzieci.

Tabl. 8 Dzieci w szkołach korzystające z posiłków

WYSZCZEGÓLNIENIE	Szkoły podstawowe w:			Gimnazjum w Inowłodzu
	Królowej Woli	Brzustowie	Inowłodzu	
	godz./tydz.			
Ilość dzieci w szkole	98	96	111	164
Ilość dzieci korzystająca z posiłków	58	69	74	57
w tym dofinansowane z GOPS	33	36	41	38
Pełnopłatnych	25	33	33	19
Ilość dzieci korzystających z akcji „Szkłanka Mleka”	98	x	x	x

Opiekę nad młodszymi dziećmi w gminie sprawują 3 oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych w Inowłodzu, Brzustowie i Królowej Woli.

Na terenie Gminy funkcjonowało Publiczne Przedszkole w Inowłodzu do czerwca 2004 roku. Zostało rozwiązane w związku z małą ilością dzieci w wieku przedszkolnym. Od tamtej pory brakuje na terenie gminy placówki świadczącej takie usługi, nie funkcjonują także inne alternatywne formy wychowania przedszkolnego. W chwili obecnej w związku z dużym zainteresowaniem rodziców (głównie pracujących) wychowaniem przedszkolnym oraz wyrównywaniem szans edukacyjnych dzieci z terenów wiejskich powstała inicjatywa utworzenia przedszkola niepublicznego dla około 15 dzieci prowadzonego przez organizację pozarządową TPD (w późniejszym czasie prowadzenie przedszkola ma przejąć stowarzyszenie rodziców powołane właśnie w tym celu – stowarzyszenie jest w trakcie procedury rejestracyjnej w KRS w Łodzi).

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania, zostały skierowane do szkół ankiety. Miały one na celu zdiagnozowanie środowiska szkolnego pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów. W badaniu uwzględniono wszystkie placówki szkolne na terenie gminy.

Wskazując kategorię patologii społecznych pedagodzy podawali liczbę występujących przypadków.

Tabl. 9. Problemy występujące w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej

Cechy patologii społecznej	Liczba przypadków
Agresja i przemoc, w tym poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów.....	9
Alkoholizowanie się	10
Kradzieże	6
Narkotyzowanie się	-
Niszczenie mienia szkolnego	10
Opieka kuratora sądowego	6
Palenie papierosów.....	28
Przemoc w rodzinie	8
Ucieczki z domu	-
Udział w Grupach negatywnych	5
Zaniedbanie przez dom.....	10

Do problemów najczęściej występujących w środowisku szkolnym zaliczyć można sięganie po używki – papierosy oraz alkohol, a także agresję, przemoc i niszczenie mienia szkolnego. Niepokojąco często wskazywano jako problem zaniedbanie dzieci przez dom oraz przemoc w rodzinie. Zdaniem pedagogów poważny problem stanowi niedostosowanie społeczne części uczniów, głównie z rodzin patologicznych.

Placówki edukacyjne wyrównują szanse dzieci i młodzieży, natomiast dziecko dla pełnego i harmonijnego rozwoju powinno mieć zapewnioną właściwą opiekę rodziny.

Największe problemy z zapewnieniem właściwej opieki dzieciom mają rodziny zagrożone ubóstwem i patologiami społecznymi. Trudności z realizacją funkcji opiekuńczo-wychowawczych dotyczą zwłaszcza rodzin wielodzietnych i rodzin niepełnych. Według danych NSP 2002 rodziny niepełne na terenie gminy (składają się z jednego rodzica – matki lub ojca – i przynajmniej 1 dziecka) stanowiły prawie 1/5 ogółu rodzin w gminie.

Trudności w sprawowaniu należytych funkcji wychowawczych i ekonomicznych przez te rodziny wynikają z niskiego poziomu dochodów oraz ograniczonych możliwości poprawy sytuacji materialnej w wyniku podjęcia pracy zarobkowej z powodu sprawowania opieki.

Znaczna część rodzin ma trudności z adaptacją do nowych warunków spowodowanych zmianami ustrojowymi. Bezradność życiowa, ubóstwo prowadzą do poważnych kryzysów rodzinnych, mających bezpośredni wpływ na dzieci.

Coraz częściej obserwowane są problemy z pełnieniem ról rodzicielskich i niewydolność wychowawcza. Dysfunkcja rodzin jest źródłem wzrostu agresji i przestępczości wśród dzieci i młodzieży, uzależnień od alkoholu i przemocy domowej.

Zgodnie z informacją Zespołu ds. Pomocy Dziecku i Rodzinie na terenie gminy występują różne problemy wychowawcze:

- dzieci sprawiające trudności wychowawcze 17 osób,
- dzieci z rodzin patologicznych 27 osób,
- dzieci znajdujące się pod opieką kuratora lub sądu 8 osób,
- dzieci mające problemy zdrowotne 17 osób,
- dzieci z niepowodzeniami szkolnymi 26 osób,
- dzieci pochodzące z rodzin niepełnych 20 osób

Działania na rzecz dziecka powinny obejmować programy profilaktyczne w obszarze uzależnień i wychowawczym w zakresie kształtowania właściwych postaw i wartości oraz zapobiegania powielaniu negatywnych wzorców rodzinnych – dziedziczeniu takich zjawisk jak bezrobocie, bezradność życiowa czy uzależnienia.

Pojawia się konieczność zapewnienia alternatywnych form i miejsc spędzania czasu wolnego (ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci pochodzących z rodzin patologicznych), utworzenia na terenie gminy większej liczby świetlic socjoterapeutycznych oraz podejmowania działań mających na celu zaktywizowanie rodziców, którzy pozostają bez zatrudnienia.

2.6. Problem marginalizacji społecznej w świetle działań ośrodka pomocy społecznej

System pomocy społecznej jest jednym z elementów zabezpieczenia społecznego polityki społecznej państwa i ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych. Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Ustawa o pomocy społecznej stanowi, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa; sieroctwa; bezdomności; bezrobocia; niepełnosprawności; długotrwałej lub ciężkiej choroby; przemocy w rodzinie; potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze; trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy; trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; alkoholizmu lub narkomanii; zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Inowłódz odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej,
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych),

- współpraca z organizacjami i instytucjami, np. szkoły, policja, sąd poradnie, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego,
- poradnictwo,
- obsługa dodatków mieszkaniowych, świadczeń rodzinnych i zaliczki alimentacyjnej.

Realizacja obowiązków nałożonych ustawą odbywa się w drodze wykonywania zadań własnych oraz zadań zleconych gminie.

Do zadań własnych gminy należy:

1. Przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
2. Przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
3. Prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,
4. Podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych.

Oprócz zadań własnych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej spełnia zadania zlecone przez administrację rządową:

1. Przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
2. Opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia,
3. Organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
4. Przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną,
5. Prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,

6. Realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

Do zadań własnych gminy (nieobowiązkowych) z zakresu pomocy społecznej należy również „Współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach”. Jest to zgodne z art. 17 ust. 2 pkt. 5 ustawy o pomocy społecznej (zmiana wprowadzona art. 138 pkt 1 ustawy o promocji zatrudnienia i rynku pracy (Dz. U. Nr. 99, poz. 1001)).

Zadania z zakresu pomocy społecznej wykonywane są w głównej mierze poprzez przyznawanie świadczeń.

- 1) świadczenia pieniężne: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy, zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie, pomoc dla rodzin zastępczych, pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki, świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla uchodźców.
- 2) świadczenia niepieniężne: praca socjalna, bilet kredytowany, składki na ubezpieczenie zdrowotne, składki na ubezpieczenie społeczne, pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, interwencja kryzysowa, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy, specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia, mieszkanie chronione, pobyt i usługi w domu pomocy społecznej, opieka i wychowanie w rodzinie zastępczej i w placówce opiekuńczo-wychowawczej, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu

chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie – w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych, szkolenia, poradnictwo rodzinne i terapia rodzinna prowadzone przez ośrodki adopcyjno-opiekuńcze.

Podopieczni systemu pomocy społecznej w gminie Inowłódz w 2007 r. stanowili 17,4% ogółu mieszkańców.

Z systemu pomocy społecznej skorzystało 676 osób skupionych w 195 rodzinach. Liczba ta obejmuje także 347 osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie. Ze świadczeń przyznanych w ramach zadań własnych gminy skorzystało 338 osób, tj. 97,4% ogółu, którym udzielono wsparcia. Liczba rodzin objętych pomocą ze środków gminy wyniosła 186. Wśród wszystkich rodzin objętych opieką w 2007 r. przeważały rodziny z dziećmi – 70,7%, w tym głównie z dwojgiem i trojgiem dzieci. Wśród beneficjentów były także 24 rodziny niepełne oraz 37 rodzin emerytów i rencistów.

Na realizację zadań w 2007 r. rozdysponowano kwotę 230,9 tys. zł. Na zadania zlecone gminie finansowane w całości z budżetu państwa wydatkowano 41,7 tys. zł – 18% ogółu wypłaconych środków. Pozostała część wydatków w wysokości 189,2 tys. zł została przeznaczona na realizację zadań własnych gminy, w części dotowanych z budżetu państwa, które objęły 667 osób w 186 rodzinach.

Tabl. 10 Świadczenia pomocy społecznej w latach 2006 i 2007

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie		Liczba świadczeń	
	2006	2007	2006	2007
ZADANIA ZLECONE GMINOM				
Razem	77	11	x	x
Zasiłki stałe ogółem	8	11	96	119
w tym przyznane dla osoby:				
samotnie gospodarującej	7	11	84	119
pozostającej w rodzinie	1	-	12	-
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną	69	-	69	-
ZADANIA WŁASNE GMINY				
Razem	410	338	x	x
Zasiłki okresowe ogółem	80	43	241	146
w tym przyznane z powodu:				
bezrobocia	77	42	234	136
długotrwałej choroby	3	2	7	10
Posiłek	514	238	68617	32616
w tym dla dzieci	514	236	68617	32381
Usługi opiekuńcze	7	10	3795	4470
Inne zasiłki celowe i w naturze ogółem .	126	84	x	x
w tym zasiłki specjalne celowe	22	21	24	22

Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Beneficjenci niezadowoleni z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które, w trybie administracyjnym, może decyzję GOPS-u utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania.

Organizowanie placówek całodobowej opieki nie jest zadaniem samorządu gminnego, tym niemniej to pracownicy GOPS-u kwalifikują i kierują za pośrednictwem właściwego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie osoby do

domów pomocy społecznej. W 2008 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Inowłodzu skierował do DPS-u poza terenem gminy 2 osoby.

Do domów pomocy społecznej trafiają osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a nie można im zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Osobę taką kieruje się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania, po uzyskaniu zgody tej osoby lub jej przedstawiciela ustawowego. Zarówno dla zainteresowanej osoby, jak i dla całego systemu pomocy, skierowanie do domu pomocy społecznej jest zawsze ostatecznością, gdyż powoduje izolację osoby od jej naturalnego środowiska.

Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny.

W latach 2006 i 2007 OPS Gminy Inowłódz udzielał wsparcia osobom i rodzinom z następujących przyczyn:

Tabl. 11 Powody przyznania pomocy w latach 2006 i 2007

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach	
	2006	2007	2006	2007
Ubóstwo	58	25	131	83
Sieroctwo	-	-	-	-
Bezdomność	2	1	4	1
Potrzeba ochrony macierzyństwa.....	9	6	40	24
Bezrobocie	141	116	511	438
Niepełnosprawność	28	30	78	78
Długotrwała lub ciężka choroba.....	17	25	23	36

Tabl. 11 Powody przyznania pomocy w latach 2006 i 2007 (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach	
	2006	2007	2006	2007
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	57	48	260	226
w tym:				
rodziny niepełne	21	17	59	48
rodziny wielodzietne.....	35	31	201	178
Przemoc w rodzinie	-	-	-	-
Alkoholizm.....	4	3	12	6
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	3	-	4	-
Zdarzenie losowe	3	2	4	3

Liczba osób objętych opieką w poszczególnych latach podlega wahaniom. Wynika to ze skali problemów, a także pojawiających się nowych kwestii.

Poza wypłacaniem świadczeń Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Inowłodzu organizuje inne formy pomocy dla osób w szczególnie trudnej sytuacji.

Począwszy od 2006 r. na terenie gminy organizowane są prace społecznie użyteczne. Są to prace na rzecz gminy wykonywane przez osoby bezrobotne nieposiadające prawa do zasiłku. Prace takie stanowią instrument aktywizacji długotrwale bezrobotnych. W 2006 r. na rzecz gminy pracowało 9 kobiet w wieku 23-49 lat oraz 4 mężczyzn w wieku 47-52 lata. Kobiety przepracowały 1072 godzin, a mężczyźni łącznie 530 godzin.

W 2007 r. przy pracach społecznie użytecznych na rzecz gminy zatrudniono 9 kobiet w wieku 32-53 lata, które przepracowały 1318 godzin oraz 7 mężczyzn w wieku 24-60 lat, którzy łącznie przepracowali 440 godzin.

Do działalności pozaustawowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej należy współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie gminy. W ramach tej współpracy przekazano kilkaset kilogramów produktów żywnościowych poprzez Fundację PROeM – Chrześcijańskiego Centrum Młodzieżowego w Zakościelu w ramach pomocy żywnościowej „PAED 2006”. W 2006 r. beneficjentami tej formy pomocy było 81 rodzin, a w 2007 r. – 36 rodzin.

Podstawę współpracy GOPS z organizacjami pozarządowymi stanowi corocznie opracowywany Program Współpracy Gminy Inowłódz z organizacjami pozarządowymi.

2.7. Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określa się instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują zaistniałe problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.7.1. Instytucje oferujące pomoc i wsparcie

Instytucje oferujące pomoc i wsparcie zaprezentowano w formie kart informacyjnych, które najtrafniej oddają możliwości udzielania wsparcia i pomocy mieszkańcom gminy. Karty zasobów zostały opracowane w ramach prac nad strategią.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Inowłódz, ul. Spalska 2
----

1. Podmiot prowadzący:

Urząd Gminy Inowłódz.
----

2. Co oferuje (zakres usług):

Ośrodek realizuje zadania wynikające z ustaw o pomocy społecznej i świadczeniach rodzinnych, m.in. koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie.

Kadrę jednostki stanowi kierownik, 2 pracowników socjalnych oraz 1 pracownik do obsługi świadczeń rodzinnych i zaliczki alimentacyjnej, młodszy referent, księgowa i kasjer. Ponadto w GOPS zatrudnione są trzy opiekunki domowe.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialnej, społecznej i zdrowotnej.

4. Udział w szkoleniach kadry zatrudnionej w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Inowłodzu:

Kierownik posiada wykształcenie wyższe oraz podyplomowe kierunkowe. Wśród pozostałych pracowników 1 osoba ma wykształcenie wyższe, 3 wykształcenie policealne kierunkowe.

Kadra GOPS uczestniczyła w szkoleniach:

- przeciwdziałanie przemocy domowej jako zadanie gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- diagnoza i kontrakt jako narzędzie w pracy socjalnej,
- analiza jakościowa danych zawartych w Oprogramowaniu Użytkowym POMOST,
- świadczenia rodzinne w dotychczasowej praktyce samorządu terytorialnego z uwzględnieniem obecnego orzecznictwa sądów administracyjnych,
- ocena pracowników samorządowych,
- pracownik socjalny wobec sytuacji bezrobocia. Zastosowanie Kontraktu socjalnego w pracy z osobą bezrobotną,
- wdrażanie w praktyce nowych przepisów z zakresu dodatków mieszkaniowych,
- przemoc w rodzinie,
- przyznawanie i wypłata świadczeń rodzinnych oraz zaliczki alimentacyjnej,
- Kodeks Postępowania Administracyjnego,
- aktualizacja wiedzy w praktyce w świetle obowiązujących przepisów w zakresie świadczeń rodzinnych i zaliczki alimentacyjnej.

Przy GOPS funkcjonuje Świetlica Środowiskowa w Spale finansowana ze środków Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Gminny Ośrodek Kultury, Inowłódz, ul. Tuwima

Gminny Ośrodek Kultury w Inowłodzu jest Samorządową Instytucją Kultury, prowadzi działalność o charakterze kulturalnym na terenie gminy oraz inspiruje działania na rzecz zachowania tradycji, promocji oraz dziedzictwa kulturowego.

GOK zatrudnia 3 osoby, prowadzi działalność na obszarze gminy w placówkach zamiejscowych w Konewce, Królowej Woli, Liciężnej i Brzustowie.

Gminny Ośrodek Kultury prowadzi edukację kulturalną dla mieszkańców gminy i przygotowuje do odbioru dzieł sztuki. Współpracuje z organizacjami społeczno-kulturalnymi i udziela pomocy organizacyjnej dla inicjatyw społeczno-kulturalnych mieszkańców gminy. Ponadto inspiruje i rozwija zainteresowania amatorów twórczością artystyczną, amatorskim ruchem artystycznym, twórczością ludową, sprawuje mecenat nad młodymi talentami, dąży do rozbudowy i modernizacji bazy materialno-technicznej w placówkach Gminnego Ośrodka Kultury.

Do zadań statutowych GOK-u należy również:

- sprawowanie nadzoru nad działalnością czytelni internetowej,
- prowadzenie biblioteki,
- upowszechnianie czytelnictwa,
- gromadzenie, zabezpieczenie, konserwacja księgozbioru,
- udostępnianie zbiorów bibliotecznych, prasy czytelnikom,
- propagowanie czytelnictwa poprzez prowadzenie wizualnych form pracy (wystawy, plakaty, konkursy tematyczne) oraz organizowanie różnych form pracy z czytelnikami, np.: spotkania z pisarzami, wprowadzanie nowości czytelniczych,
- prowadzenie działalności informacyjno-biograficznej w oparciu o posiadane zbiory,
- aktualizacja kroniki wydarzeń.

Gminny Ośrodek Kultury realizuje swoje zadania poprzez:

1. Ścisłą współpracę i współdziałanie z dyrektorami i nauczycielami szkół, placówkami oświatowymi i organizacjami młodzieżowymi na terenie gminy,
2. Współdziałanie z zakładami pracy, organizacjami społecznymi oraz innymi osobami fizycznymi i prawnymi prowadzącymi działalność kulturalną,
3. Współdziałanie z organizacjami rencistów i emerytów, organizacjami pomocy społecznej.

Pracą GOK-u kieruje kierownik, którego powołuje Wójt Gminy.

W ramach struktury organizacyjnej GOK-u działają cztery świetlice wiejskie: w Królowej Woli, Konewce, Liciężnej, Brzustowie.

Gminny Ośrodek Kultury sprawuje mecenat nad trzema zespołami artystycznymi. Są to dwa zespoły ludowe oraz biesiadny.

Przy GOK-u mieści się siłownia.

2.7.2. Organizacje pozarządowe na terenie gminy

Na terenie gminy Inowłódz działają następujące organizacje:

1. Stowarzyszenie „Dolina Pilicy”	Spała, ul. Wojciechowskiego 9, 97-215 Inowłódz
2. Stowarzyszenie „Klub Miłośników Spały”	Spała, ul. Nadpiliczna 4, 97-215 Inowłódz,
3. Stowarzyszenie „Lokalna Organizacja Turystyczna”	Spała, ul. Wojciechowskiego 15, 97-215 Inowłódz,
4. Stowarzyszenie Kulturalne „Festiwal w Krajobrazie”	Liciężna 2, 97-215 Inowłódz,
5. Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Osiedla Konewka	Konewka 7, 97-215 Inowłódz,
6. Stowarzyszenie Miłośników Architektury i Techniki Militarnej „Labirynt”	Brzustów 211, 97-215 Inowłódz,
7. Parafialny Zespół Charytatywny Caritas Parafii p.w. Matki Bożej Królowej Korony Polskiej	Spała, ul. Piłsudskiego 2, 97-215 Inowłódz,
8. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci	ul. Spalska 5, 97-215 Inowłódz,
9. Koło Emerytów i Rencistów	ul. Tuwima 14, 97-215 Inowłódz,
10. Fundacja PROeM	Zakościele 80, 97-215 Inowłódz,
11. Związek Harcerstwa Polskiego Hufiec Inowłódz	ul. Spalska 5, 97-215 Inowłódz,
12. Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci „Tola”	ul. Spalska 2, 97-215 Inowłódz.

Uchwałą Rady Gminy Inowłódz z dnia 31 stycznia 2008 r., został przyjęty wspomniany wcześniej Program Współpracy Gminy Inowłódz z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, który reguluje zakres współpracy oraz określa formy współdziałania. Podstawowym celem, któremu ma służyć wprowadzenie Programu, jest kształtowanie demokratycznego ładu społecznego w środowisku lokalnym, poprzez budowanie partnerstwa pomiędzy administracją publiczną a wymienionymi wcześniej organizacjami.

Gmina Inowłódz współpracuje z organizacjami pozarządowymi między innymi przy realizacji zadania publicznego dotyczącego kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji oraz upowszechniania kultury fizycznej i sportu. Jednym z ważnych elementów programu jest przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego

i marginalizacji. Wsparcie Gminy ma charakter finansowy jak i niefinansowy.

Wsparcie finansowe odnosi się do zadań, które mają na celu:

- wzbogacenie oferty kulturalnej Gminy,
- wsparcie twórczości gminnych środowisk artystycznych,
- kultywowanie lokalnych tradycji kulturowych,
- dbałość o zachowanie i wzbogacanie działań artystycznych amatorów,
- promowanie aktywności fizycznej wśród mieszkańców,
- stałe uatrakcyjnianie form aktywnego wypoczynku mieszkańców,
- wspieranie działań na rzecz rozwoju integracyjno-społecznych funkcji kultury fizycznej,
- przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego i marginalizacji społecznej, poprzez aktywny udział młodzieży w zajęciach sportowych,
- wspieranie dodatkowych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży ze środowisk zagrożonych alkoholizmem i patologiami społecznymi,
- zapewnienie właściwych warunków do rozwoju kultury fizycznej.

Niefinansowe formy współpracy obejmują:

1. gotowość do udziału w spotkaniach, szkoleniach i konferencjach organizowanych przez organizacje pozarządowe,
2. prowadzenie działalności promocyjnej i informacyjnej, dotyczącej działań organizacji pozarządowych, w tym działań podejmowanych wspólnie z Gminą,
3. konsultowanie z organizacjami pozarządowymi, odpowiednio do zakresu ich działania, projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących współpracy z Gminą,
4. pomoc merytoryczną w przygotowaniu projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe, przyczyniające się do poprawy życia mieszkańców,
5. współorganizowanie imprez o charakterze integracyjnym, spotkań wigilijnych itp.

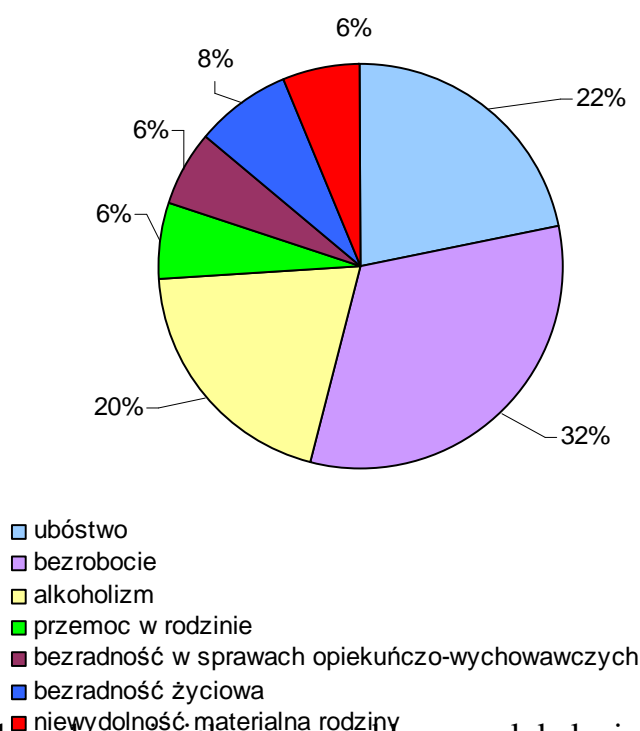
2.8. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych na terenie gminy

Identyfikacja problemów społecznych stanowi najistotniejszy element postępowania diagnostycznego.

Narzędziem badawczym, za pomocą którego dokonano identyfikacji najbardziej rażących problemów społecznych gminy była ankieta skierowana do środowisk opiniotwórczych i mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej. W badaniu uczestniczyli pracownicy socjalni, pracownicy NZOZ, radni, sołtysi, dzielnicowi Policji, pracownicy oświaty (uczestniczący w komisji socjalnej), terapeuta uzależnień oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych.

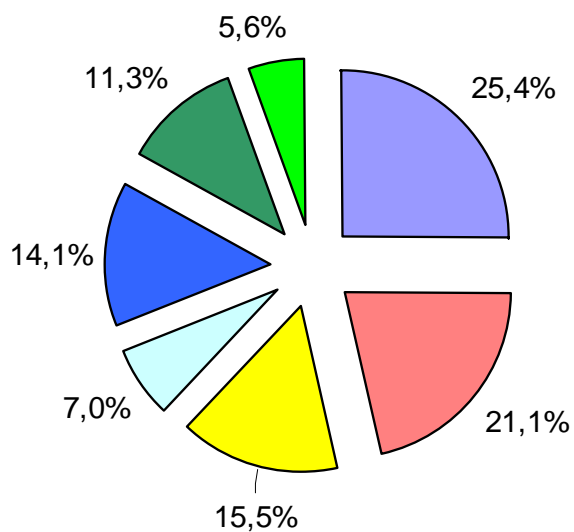
Wyniki prezentują się następująco:

Wykres 5. Najważniejsze problemy społeczne na terenie gminy

W opinii badanych największym problemem lokalnej społeczności jest bezrobocie (32% wskazań). Na dalszych miejscach lokowano niemal w równym stopniu ubóstwo (22%) oraz alkoholizm (20%). Bezzadność życiowa rodzin stanowi najbardziej istotny problem społeczny zdaniem 8% badanych.

Wykres 6. Środowiska najbardziej zagrożone ubóstwem

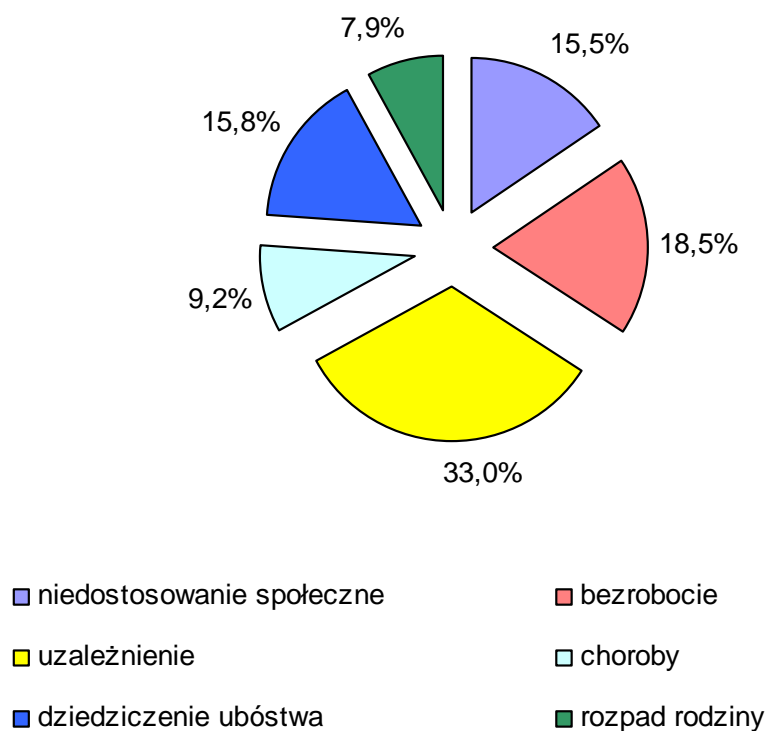
osoby dotknięte problemem uzależnień	osoby bezrobotne
osoby uzyskujące niskie dochody	osoby chore
rodziny wielodzietne	osoby starsze i samotne
osoby samotnie wychowujące dzieci	

Problem ubóstwa, zdaniem wypowiedających się w tej kwestii, dotyczy najbardziej osób dotkniętych uzależnieniami (25%), bezrobotnych (16%), rodzin wielodzietnych (14%) oraz osób starszych i samotnych (11%).

Jako najczęstsze przyczyny popadania w ubóstwo podawano uzależnienia (33% wskazań) oraz bezrobocie (19%).

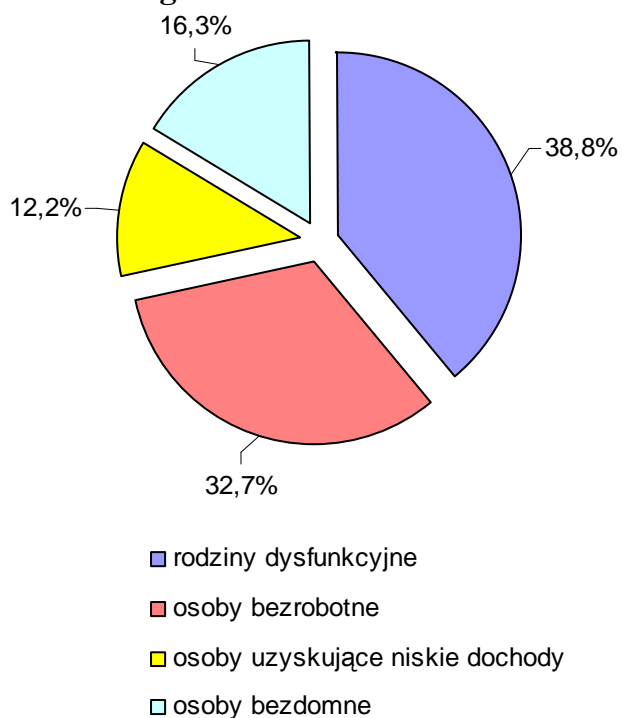

Wykres 7. Przyczyny popadania w ubóstwo

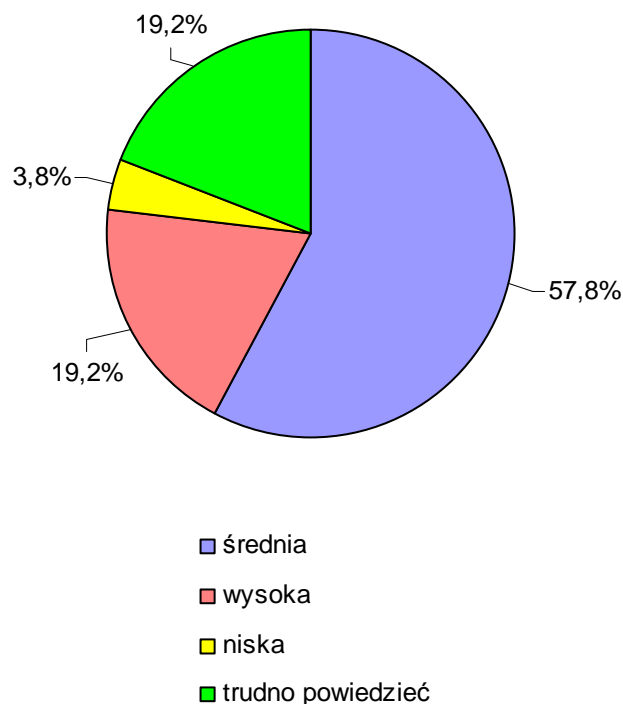
Dziedziczenie ubóstwa oraz niedostosowanie społeczne w opinii respondentów relatywnie rzadziej stanowi przyczynę popadania w ubóstwo (po 16% wskazań).

Wykres 8. Środowiska zagrożone uzależnieniem

Jako środowiska najbardziej zagrożone uzależnieniami najczęściej wskazywano rodziny dysfunkcyjne (39%) oraz osoby bezrobotne (33%) i bezdomne (16%).

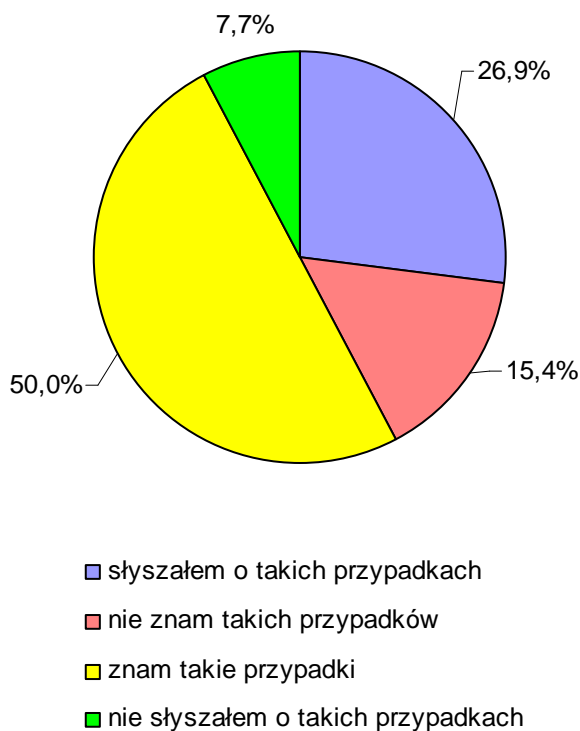
Wykres 9. Skala problemu uzależnień

Określając skalę problemu uzależnień najczęściej oceniano ją jako średnią (58%). Wysoką ocenę problemowi nadało 19% badanych i równie liczna grupa nie potrafiła sprecyzować swojego stanowiska. Jedynie 4% osób oceniło skalę problemu jako niską.

Na pytanie o występowanie przemocy domowej aż połowa badanych stwierdziła, że „zna takie przypadki”.

Wykres 10. Występowanie zjawiska przemocy domowej

Ponad połowa wypowiedzających się w tej kwestii słyszała o takich przypadkach, a jedynie 8% w ogóle o takich przypadkach nie słyszało.

2.9. Analiza SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów i kierunków działań jest analiza SWOT. Nazwa „SWOT” jest akronimem angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu).

Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie przed nią stoją. Analizę tę można zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Prawidłowe opracowanie analizy SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego, stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana we współpracy z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Inowłodzu.

Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- siły (mocne strony) – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- słabości (słabe strony) – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- szanse – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- zagrożenia – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik analizy obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Zastrzec należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Mocne strony

- tendencje spadkowe w skali problemu,
- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości,
- współpraca władz lokalnych z organizacjami pozarządowymi,
- istnienie lokalnych przedsięwzięć godnych upowszechnienia,
- przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi.

Słabe strony

- zjawisko dziedziczenia bezrobocia,
- niski poziom wykształcenia osób długotrwale bezrobotnych,
- wysoka liczba osób zagrożonych długotrwałym bezrobociem,
- wysokie bezrobocie wśród kobiet,

- brak motywacji wśród bezrobotnych do podnoszenia kwalifikacji,
- mała liczba aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu,
- trudności w dostępie do edukacji ustawicznej i na odległość.

Szanse

- położenie gminy i walory turystyczne - możliwość aktywizacji zawodowej kobiet poprzez rozwój agroturystyki
- lokalne i regionalne działania skierowane do osób długotrwale bezrobotnych oraz przeciwdziałające długotrwałemu bezrobociu,
- współpraca władz lokalnych z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i w tym długotrwale bezrobotnych,
- przestrzeganie zasad partnerstwa w zakresie współpracy władz gminy z organizacjami pozarządowymi,
- korelacja programów skierowanych do osób długotrwale bezrobotnych oraz skierowanych na rozwój zasobów ludzkich, rozwój przekwalifikowań i reorganizacji,
- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości.

Zagrożenia

- bezrobocie na terenie gminy, w tym długotrwale, powoduje zjawisko dziedziczenia bezrobocia oraz zjawisko wykluczenia społecznego w niektórych grupach społecznych,
- słaba mobilność zawodowa i geograficzna bezrobotnych, a także niska dostępność kształcenia ustawicznego na obszarach wiejskich,
- zjawisko osłabienia więzi rodzinnych w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem,
- osłabienie więzi społecznych, a w konsekwencji rozwój patologii społecznych,
- brak sprawnego systemu aktywizacji bezrobotnych.

KWESTIA OSÓB UZALEŻNIONYCH

Mocne strony

- dobre przygotowanie kadry do pracy z osobami uzależnionymi,
- gmina dysponuje stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- w gminie zlokalizowane są organizacje pozarządowe zajmujące się osobami uzależnionymi, z tymi organizacjami współpracują władze lokalne i regionalne,
- silna organizacja i dobre programy przeciwdziałające uzależnieniom,
- dysponowanie stałymi środkami na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- istnienie świetlic środowiskowych i praca terapeutyczna,
- dobry przepływ informacji oraz wymiana doświadczeń pomiędzy organizacjami działającymi w obszarze uzależnień.

Słabe strony

- istnienie problemu alkoholowego w rodzinach,
- ubóstwo i marginalizacja rodzin z problemem alkoholowym,
- przypadki przemocy domowej,
- wysoka przestępczość wśród uzależnionych.

Szanse

- uzależnienie jest traktowane jako problem społeczny,
- zainteresowanie fachowców z różnych dziedzin wspólną pracą na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,
- gmina posiada wystarczające możliwości, by sprostać potrzebom w zakresie uzyskiwania pomocy w dziedzinie uzależnień,
- system wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy,
- zapobieganie szkodom społecznym w sensie ekonomicznym, zdrowotnym oraz rodzinnym,
- dostatecznie wykorzystany system informacji.

Zagrożenia

- dziedziczenie nawyków, zagrożenie młodzieży nałogiem,
- rozszerzanie obszaru biedy w społeczeństwie oraz bezrobocie,
- oznaki bezsilności i bezradności wśród społeczności lokalnej,
- niska skuteczność i efektywność działań na rzecz osób uzależnionych.

KWESTIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Mocne strony

- dobry przepływ informacji między podmiotami pomocowymi,
- rozpowszechnianie pozytywnych wzorców postaw charytatywnych w środowisku,
- dobre rozpoznanie potrzeb osób niepełnosprawnych.

Słabe strony

- brak różnorodnych, aktywnie działających, organizacji pozarządowych na rzecz niepełnosprawnych,
- bariery utrudniające pełen udział niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- zbyt mała i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym oraz opieki nad osobami niepełnosprawnymi,
- brak pełnego rozpoznania liczby osób niepełnosprawnych,
- niedostateczna baza rehabilitacyjna i oferta opieki zdrowotnej,
- niski poziom zaangażowania środowiska w działalność samopomocową.

Szanse

- wzrost akceptacji osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym,
- edukacja o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- współpraca sektora publicznego z pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym,
- wspieranie likwidowania barier architektonicznych,
- korzystny klimat dla uczestnictwa niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- wspieranie aktywizacji zawodowej niepełnosprawnych.

Zagrożenia

- sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju nie sprzyja pomocy osobom niepełnosprawnym,
- mała liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze i stacjonarne.

KWESTIE DZIECI, MŁODZIEŻY I RODZINY

Mocne strony

- współpraca instytucji zajmujących się problematyką dzieci i młodzieży,
- wysoki poziom koordynacji działań podmiotów zajmujących się problematyką dzieci i młodzieży,
- bogata oferta edukacyjna, kulturalna i sportowa dla dzieci i młodzieży,
- aktywne działanie pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- programy wspierające rodziny niewydolne wychowawczo,
- wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych i grup nieformalnych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny,
- zainteresowanie samorządu problematyką dzieci i młodzieży oraz prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodziny,
- upowszechnienie wolontariatu.

Słabe strony

- niewystarczająca ilość środków finansowych w dyspozycji gminy,
- nieadekwatne do potrzeb zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej, brak specjalistów do pracy z rodziną,
- brak działań w kierunku rozwoju zastępczej opieki rodzinnej nad dziećmi,
- brak placówek resocjalizacyjnych na terenie gminy,
- brak wystarczającej ilości placówek dla nieletnich i samotnych matek z dziećmi oraz ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- ograniczony stopień zabezpieczenia dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania wolnego czasu.

Szanse

- prowadzenie przez organizacje programów profilaktycznych,
- wysoki poziom współpracy między szkołą a rodziną,
- wzrost świadomości społecznej władz samorządowych,
- racjonalne rozdzielanie środków publicznych,
- na terenie gminy nie dochodzi do rozpadu więzi społecznych i zaniku kontroli społecznej,
- szansa na poprawę polityki społecznej na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny w wyniku korzystania z europejskich środków pomocowych.

Zagrożenia

- wzrost liczby dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie,
- niskie znaczenie organizacji pozarządowych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży oraz świadomość społeczna władz samorządowych,
- zjawisko uzależnienia od pomocy społecznej, wyuczonej bezradności, marginalizacja i alienacja grup i osób,
- zagrożenia funkcjonowania rodziny: uzależnienia, rozpad więzi rodzinnych, bezrobocie, przemoc w rodzinie, ubóstwo,
- niski poziom kultury prawnej społeczeństwa.

KWESTIA LUDZI STARYCH

Mocne strony

- dobry dostęp osób starszych do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,
- oferta organizacji samopomocowych,
- stała poprawa sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych,
- profesjonalnie przygotowanie kadry w świadczeniu pomocy osobom starszym.

Słabe strony

- wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców,
- wzrost liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej,
- dochodzi do marginalizacji problemów ludzi starszych,
- brak małych form pomocy społecznej dla osób starszych,
- brak możliwości kontynuacji aktywności zawodowej przez osoby starsze,
- ograniczona dostępność domów pomocy społecznej,
- niedostateczna baza specjalistycznej opieki zdrowotnej.

Szanse

- podmiotowe traktowanie osób starszych,
- niski poziom patologii społecznych wśród osób starszych,
- wysoka świadomość społeczna dotycząca osób starszych,
- wpływ postępu medycyny na poprawę sytuacji zdrowotnej osób starszych,
- uwrażliwienie systemu oświaty na problem osób starszych,
- aktywizacja społeczna osób starszych.

Zagrożenia

- wzrost liczby osób samotnych na terenie gminy,
- niski stopień dostosowania infrastruktury do osób starszych,
- brak koordynacji działań podmiotów na rzecz osób starszych,
- brak dokładnego rozpoznania potrzeb osób starszych,
- ogólna sytuacja społeczna i finansowa kraju nie sprzyja osobom starszym, a nowy system emerytalno-rentowy nie jest szansą na poprawę warunków życia osób starych,
- system prawny regulujący funkcjonowanie nowych form pomocy społecznej osób starszych nie jest szansą na poprawę warunków ich życia,
- zmiana modelu rodziny wielopokoleniowej na jedno-, dwupokoleniową rodzi problem opieki nad starszymi członkami rodziny.

ROZWÓJ KADR I SŁUŻB POMOCOWYCH

Mocne strony

- istnienie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie na szczeblu samorządu powiatowego pomaga w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- prowadzenie działań socjalnych z rodziną,
- wyspecjalizowane kadry pracowników pomocy społecznej.

Słabe strony

- brak wyspecjalizowanych pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- brak na terenie gminy placówek opiekuńczo-wychowawczych, domów opieki społecznej.

Szanse

- szkolnictwo zawodowe przygotowujące absolwentów do potrzeb rynku w zakresie służb pomocy społecznej,
- stałe doskonalenie zawodowe służb pomocy społecznej,
- współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonym przez inne podmioty,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz innymi organizacjami pożytku publicznego.

Zagrożenia

- przeciążenie pracowników socjalnych ilością zadań,
- niewystarczająca liczba wykwalifikowanej kadry w stosunku do potrzeb.

2.10. Podsumowanie części diagnostycznej

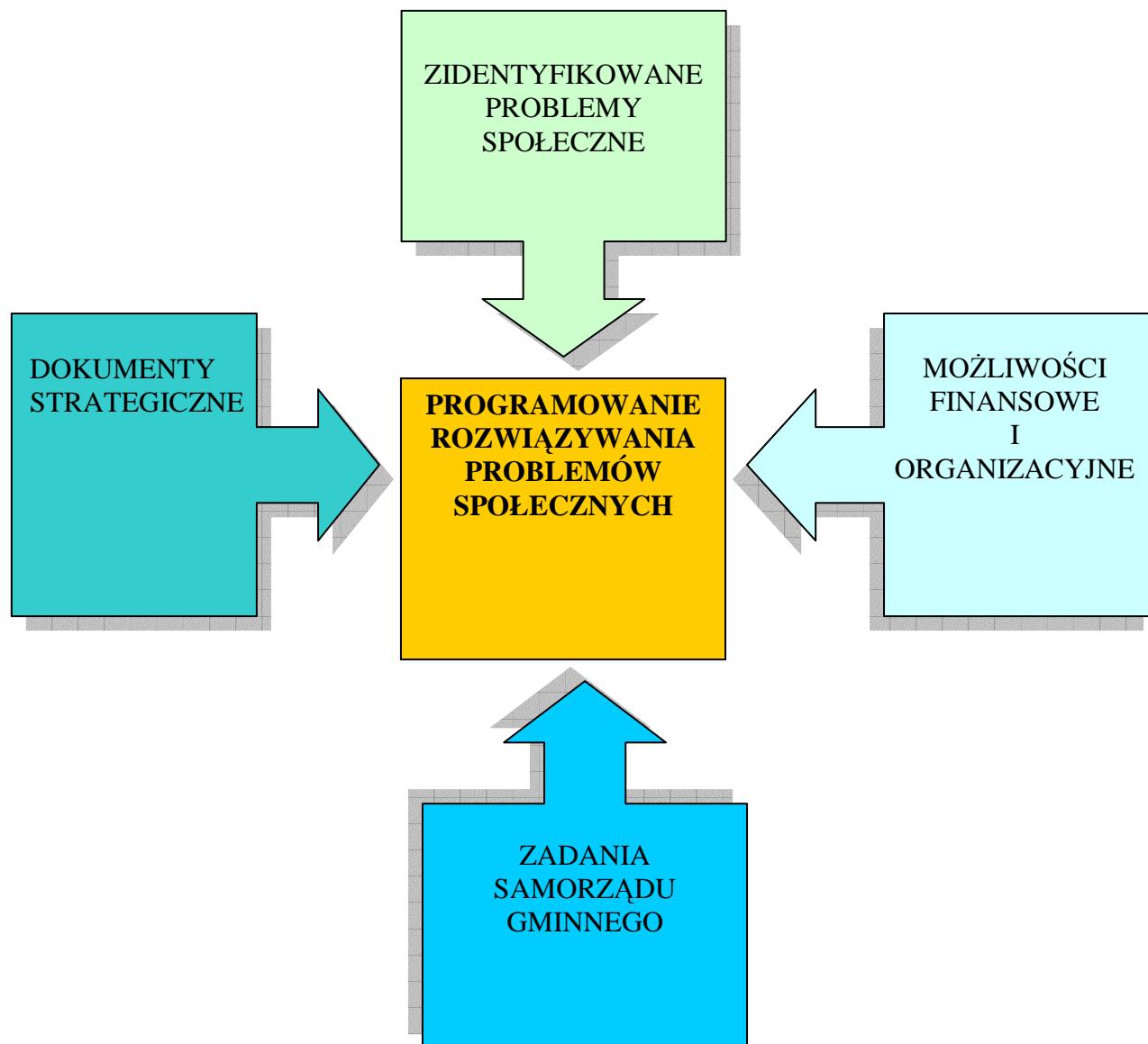
Dokonując diagnozy problemów społecznych na terenie gminy, korzystano z szeregu możliwości, jakie stwarza funkcjonowanie jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej.

Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, którymi dysponują Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, organizacje samorządowe i inne, korzystano ze źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT. Zestawiając powyższe, nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu lokalnego, wynikający z regulacji prawnych, można wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem działań samorządu lokalnego, a jest treścią części programowej niniejszego dokumentu.

Uznano, że problemami, dla których należy zaprogramować działania, są:

- Liczna grupa niepełnosprawnych, chorych i osób starszych zagrożonych ubóstwem i marginalizacją.
- Rodziny dysfunkcyjne nie w pełni zaspokajające potrzeby rozwojowe dziecka.
- Istnienie bezrobocia długotrwałego na terenie gminy, skutecznie uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych znacznej grupie mieszkańców, prowadzi do biedy i marginalizacji
- Choroba alkoholowa jest jednym z problemów społecznych na terenie gminy, staje się przyczyną szeregu negatywnych zjawisk, ogranicza wydolność rodzin dotkniętych tym problemem.

ZWIĄZEK ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH Z PROGRAMOWANIEM DZIAŁAŃ

Schemat przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego. Wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego oraz warunki finansowe.

3. Część programowa

3.1. Cele strategiczne

1. Aktywizacja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i budowa systemu pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb osób zagrożonych marginalizacją.
2. Wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodzin.
3. Promowanie zatrudnienia oraz wspieranie osób bezrobotnych i innych grup w szczególnej sytuacji na rynku pracy.
4. Sprawny system profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz innych uzależnień.

Cel strategiczny 1

Aktywizacja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i budowa systemu pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb osób zagrożonych marginalizacją.

Cel operacyjny 1.1.

Ograniczenie skutków ubóstwa

Kierunki działań

1. Udzielenie pomocy materialnej i finansowej- zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, innymi aktami prawnymi, w tym uchwałami Rady Gminy.
2. Rozwijanie poradnictwa dla osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej.
3. Opracowywanie bilansów potrzeb w zakresie pomocy społecznej.
4. Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego osób korzystających ze wsparcia materialnego.
5. Tworzenie i realizacja programów służących zaspokajaniu podstawowych potrzeb dzieci z rodzin ubogich – dożywianie w szkołach, dopłaty do przedszkoli, wypoczynek wakacyjny itp.

6. Promowanie aktywnych postaw wobec potrzebujących, pomocy sąsiedzkiej, grup samopomocowych w środowiskach zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego.
7. Przeciwdziałanie dyskryminowaniu osób ubogich i zagrożonych wykluczeniem społecznym w środowisku lokalnym.

Cel operacyjny 1.2.

Umożliwienie osobom niepełnosprawnym pełnego udziału w życiu społecznym

Kierunki działań

1. Świadczenie osobom niepełnosprawnym w miejscu ich zamieszkania usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych.
2. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do opieki medycznej i rehabilitacji.
3. Organizowanie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych poprzez terapię zajęciową i system poradnictwa.
4. Wspieranie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych w ramach współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz Powiatowym Urzędem Pracy.
5. Rozwijanie systemu informowania osób niepełnosprawnych o możliwościach dofinansowania turnusów rehabilitacyjnych oraz zakupu sprzętu rehabilitacyjnego.
6. Podnoszenie świadomości społecznej w środowisku lokalnym o uprawnieniach osób niepełnosprawnych.
7. Rozpoznawanie i podejmowanie działań związanych z likwidacją barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej.
8. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych poprzez wspieranie szkoleń, zatrudnienia subsydiowanego oraz przedsiębiorczości.
9. Rozwój wolontariatu.

10. Rozwijanie aktywnych form spędzania wolnego czasu przez osoby niepełnosprawne, organizowanie spotkań integracyjnych, zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych i rekreacyjnych.

Cel operacyjny 1.3.

Poprawa jakości życia ludzi starszych i chorych.

Kierunki działań

1. Utrzymanie osób starszych i chorych w środowisku zamieszkania.
2. Wspieranie rodzin opiekujących się starszym, niesamodzielnym członkiem rodziny w formie poradnictwa psychologicznego i medycznego oraz usług opiekuńczych.
3. Diagnozowanie potrzeb ludzi starych i chorych.
4. Rozwój placówek wsparcia dziennego dla osób starszych i chorych oraz zespołów usług socjalnych.
5. Udzielanie pomocy materialnej osobom starszym i chorym (pomoc w zakupie leków, opału itp.).
6. Wspieranie działalności placówek pomocy doraźnej i ambulatoryjnej dla osób chorych – nieubezpieczonych i ubogich.
7. Tworzenie i realizowanie programów profilaktycznych oraz propagowanie zachowań prozdrowotnych.
8. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie organizowania wsparcia osobom starym i chorym.
9. Rozwój wolontariatu.
10. Zaspokajanie potrzeb kulturalno-społecznych i rekreacyjnych osób starszych.

Cel operacyjny 1.4.

Ułatwienie powrotu do właściwego funkcjonowania w społeczeństwie.

Kierunki działań

1. Przygotowanie i wspieranie rodzin do przyjęcia osób opuszczających zakłady odosobnienia (zakłady karne i placówki opiekuńczo-wychowawcze).
2. Rozwój doradztwa zawodowego.
3. Wspieranie przedsiębiorczości.
4. Aktywizacja zawodowa.

Cel strategiczny 2.

Wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodzin.

Cel operacyjny 2.1.

Podniesienie świadomości opiekuńczo-wychowawczej rodziny.

Kierunki działań

1. Promowanie prawidłowych wzorców funkcjonowania rodziny.
2. Pedagogizacja rodziców.
3. Rozwój poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego dla rodzin naturalnych, zastępczych oraz terapii rodzinnej.
4. Tworzenie i realizacja gminnego programu opieki nad rodziną.
5. Upowszechnienie informacji o podmiotach świadczących pomoc dziecku i rodzinie.

Cel operacyjny 2.2.

Zapobieganie niedostosowaniu społecznemu.

Kierunki działań

1. Rozwój profilaktyki uzależnień.
2. Promowanie wzorców prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie.
3. Promowanie zdrowego stylu życia.
4. Tworzenie i realizacja programu reintegracji społecznej i zawodowej.
5. Tworzenie warunków do realizacji programów socjoterapeutycznych.

Cel operacyjny 2.3.

Wzmocnienie relacji rodzinnych poprzez prawidłowe spędzanie wolnego czasu.

Kierunki działań

1. Zwiększenie świadomości w zakresie gospodarowania czasem wolnym
2. Promowanie aktywnego wypoczynku.
3. Podjęcie działań w kierunku organizacji alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
4. Wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez kulturalno-oświatowych i rekreacyjnych.
5. Doposażenie świetlic środowiskowych.
6. Tworzenie i realizowanie programów wzmacniania więzi w rodzinie.

Cel operacyjny 2.4.

Pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji, usprawnienie systemu wsparcia dla rodziny.

Kierunki działań

1. Wspieranie materialne rodzin z systemu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych.
2. Systematyczna praca socjalna z rodzinami i identyfikacja problemów opiekuńczo-wychowawczych: ocena wydolności opiekuńczo-wychowawczej rodzin i sytuacji dziecka w rodzinie.
3. Udzielanie pomocy pedagogicznej, psychologicznej i prawnej rodzinom i osobom samotnie wychowującym dzieci.
4. Opracowanie i realizacja gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.
5. Rozwój form pracy socjalnej z dziećmi ze środowisk niewydolnych wychowawczo.
6. Prowadzenie grup wsparcia i grup samopomocowych.
7. Podejmowanie inicjatyw na rzecz ochrony macierzyństwa i dziecka w rodzinie.

8. Wykorzystanie potencjału partnerów społecznych w realizacji pomocy dziecku i rodzinie.
9. Upowszechnianie informacji o podmiotach świadczących pomoc dziecku i rodzinie.

Cel operacyjny 2.5.

Pomoc rodzinie w zapewnieniu dzieciom i młodzieży prawidłowych warunków rozwoju.

Kierunki działań

1. Tworzenie interdyscyplinarnych zespołów specjalistów do spraw interwencji w sytuacjach zagrażających dzieciom i młodzieży.
2. Organizowanie wsparcia w postaci dożywiania i organizacji wypoczynku dla dzieci i młodzieży pochodzących z rodzin zagrożonych ubóstwem, wykluczeniem społecznym i marginalizację.
3. Współdziałanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu analizy sytuacji dzieci w środowisku szkolnym, w tym przeciwdziałaniu patologiom.
4. Organizowanie dla rodziców i dzieci różnych form edukacji oraz tworzenie systemu poradnictwa.
5. Rozwój świetlic oferujących pomoc dzieciom z rodzin z niewydolnością opiekuńczo-wychowawczą poprzez opiekę pedagogiczną, pomoc w rozwiązywaniu trudności szkolnych oraz nabywaniu umiejętności społecznych.
6. Rozwój form działań osłonowo-aktywizujących na rzecz dzieci i młodzieży.
7. Tworzenie i realizacja programów wyrównania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
8. Organizacja alternatywnych form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież poprzez zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych.
9. Organizowanie form aktywności społecznej, sportowej i kulturalnej dla dzieci i młodzieży.

Cel strategiczny 3.

Promowanie zatrudnienia oraz wspieranie osób bezrobotnych i innych grup w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

Cel operacyjny 3.1.

Rozwijanie aktywnych form pomocy osobom bezrobotnym, w tym szczególnie długotrwale bezrobotnym i kobietom.

Kierunki działań

1. Bieżący monitoring ofert programowych, w tym w szczególności skierowanych do kobiet.
2. Wspieranie szkoleń i innych działań zmieniających kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych.
3. Wspieranie rodzin i osób dotkniętych bezrobociem poprzez udzielanie im pomocy materialnej i rzeczowej.
4. Tworzenie na terenie gminy sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów mogących stworzyć nowe miejsca pracy.
5. Współudział w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego poprzez instytucje rynku pracy.
6. Rozszerzanie działalności w zakresie organizacji robót publicznych i prac interwencyjnych.
7. Wspieranie grup samopomocowych.

Cel operacyjny 3.2.

Zwiększenie zatrudnienia wśród kobiet i osób niepełnosprawnych.

Kierunki działań

1. Aktywizacja zawodowa kobiet poprzez wspieranie rozwoju agroturystyki.
2. Wspieranie szkoleń zawodowych i kursów umożliwiających zdobycie lub zmianę kwalifikacji zawodowych.

3. Współdziałal w organizowaniu staży zawodowych i absolwenckich, prac interwencyjnych oraz prac społecznie użytecznych.
4. Propagowanie technik aktywnego poszukiwania pracy.
5. Wspieranie przedsiębiorczości.
6. Pomoc organizacyjna i finansowa w zakresie opieki nad dzieckiem do lat 7.
7. Wspieranie likwidacji barier architektonicznych w zakładach pracy.

Cel operacyjny 3.3.

Ograniczenie zjawiska bezrobocia wśród młodzieży.

Kierunki działań

1. Rozwój poradnictwa zawodowego w szkołach.
2. Wspieranie szkoleń zawodowych i poradnictwa zawodowego.
3. Stworzenie pakietu preferencji dla pracodawców.
4. Promowanie przedsiębiorczości wśród młodzieży.
5. Wspieranie przedsiębiorczości – dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Cel strategiczny 4.

Sprawny system profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz innych uzależnień.

Cel operacyjny 4.1., 4.2, 4.3.

Przeciwdziałanie i profilaktyka rozwiązywania problemów alkoholowych.

Ograniczenie zjawiska narkomanii.

Przeciwdziałanie przemocy domowej.

Kierunki działań

1. Monitorowanie problemu uzależnień na terenie gminy.
2. Wspieranie powstawania grup samopomocowych.
3. Organizowanie akcji edukacyjnych o skutkach alkoholizmu i narkomanii.

4. Realizacja programów profilaktycznych w szkołach.
5. Zwiększenie skuteczności i dostępności leczenia i terapii uzależnionym i współuzależnionym.
6. Rozwój poradnictwa specjalistycznego dla osób wychodzących z uzależnień.
7. Wspieranie działań dotyczących zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży.
8. Opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania narkomanii.
9. Przeciwdziałanie przemocy w domu – opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania temu zjawisku.

3.2. Zgodność Strategii z innymi dokumentami planistycznymi.

3.2.1. Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym.

Wytyczone w dokumencie cele i działania są zbieżne z zapisanymi następujących dokumentów strategicznych:

NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI 2007-2013)

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Europejskiej, ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, przygotowano strategiczne wytyczne w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określające indykatywne ramy interwencji funduszy z uwzględnieniem innych polityk Unii Europejskiej. Projekt tego dokumentu Komisja Europejska opublikowała w dniu 5 lipca 2005 r. pod nazwą „Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013” (SWW). Dokument ten zaleca każdemu funduszowi realizację celu priorytetowego, którym jest promowanie

harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty. Uwzględnienia przy tym zalecenia KE w zakresie polityki gospodarczej oraz zatrudnienia – Zintegrowany Pakiet Wytycznych w sprawie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na lata 2005-2008 (ZPW).

Na podstawie zapisów Strategicznych Wytycznych Wspólnoty Polska opracowała „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie” (NSRO), które integrują główne priorytety Wspólnoty z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia określają działania o charakterze rozwojowym, jakie rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych. Zakładanym efektem strategii proponowanej w NSRO jest znaczące podniesienie jakości życia mieszkańców Polski i zbliżenie poziomu rozwoju do obecnie najbiedniejszych starych państw członkowskich, a w dłuższej perspektywie poziomu zbliżonego do średniej europejskiej.

W wyniku przeprowadzonej analizy, która wykazała różnice poziomu społecznego-gospodarczego rozwoju kraju oraz poszczególnych jego regionów w stosunku do innych krajów UE, oraz w odpowiedzi na wyzwania Strategii Lizbońskiej i cele Zintegrowanego Pakietu Wytycznych, których instrumentem realizacji na gruncie krajowym jest Krajowy Program Reform, sformułowano cel strategiczny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013. Zakłada on tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągnąć będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, co oznacza, że wszystkie programy, działania i projekty podejmowane w ramach NSRO realizują je jednocześnie aczkolwiek w różnym zakresie. Celami horyzontalnymi NSRO są m.in.:

- poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa;
- poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej;
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski;
- wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Cele i priorytety wytyczone w Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Inowódz wpisują się w cele horyzontalne NSRO.

NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ DLA POLSKI

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei, które Polska w pełni zaakceptowała i oficjalnie potwierdziła poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich UE w marcu 2000 roku.

Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w Narodowej Strategii Integracji Społecznej w zakresie realizacji prawa do edukacji są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji prawa do zabezpieczenia socjalnego:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. W Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji prawa do pracy:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji prawa do ochrony zdrowia:

- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności;

- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu programów zdrowia publicznego obejmujących kobiety i dzieci.

W zakresie realizacji innych praw społecznych:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Cele określone w niniejszym dokumencie są zbieżne z celami polityki integracji społecznej w Polsce zawartej w Narodowej strategii Integracji Społecznej.

STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ NA LATA 2007-2013

Celem tej strategii jest zbudowanie spójnego systemu polityki państwa mającego doprowadzić do równego dostępu wszystkich obywateli do praw społecznych, poprawy warunków powstawania i funkcjonowania rodzin oraz dostarczenie wsparcia dla grup i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Strategia wyznacza priorytety i kierunki działań na lata 2007-13. Są to:

1. Poprawa warunków powstawania i funkcjonowania rodzin. Wsparcie rodzin w wychowaniu i edukacji dzieci, poprzez:
  - tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi młodego pokolenia w rodzinie i środowiskach pozarodzinnych jako czynnika poprawy jakości kapitału ludzkiego,
  - tworzenie i wzmacnianie rozwiązań służących godzeniu pracy zawodowej i wychowywaniu dzieci, celem podniesienia aktywności

zawodowej kobiet oraz umożliwienie pełniejszej realizacji planów prokreacyjnych,

- zbudowanie systemu wsparcia dla rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze,
- system pomocy celowej dla rodzin z dziećmi, celem wyrównania deficytów rozwojowych dzieci uczących się,
- rozwijanie placówek świadczących usługi edukacyjne i kulturalne,
- kształtowanie pozytywnego klimatu wobec rodziny, małżeństwa i dzietności,
- wsparcie dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi, celem wyrównania szans dzieci i młodzieży podejmujących i kontynuującą naukę,
- stworzenie kompleksowego systemu zapobiegania przestępczości, demoralizacji i nadużywania substancji psychoaktywnych przez młodzież.

2. Wdrożenie aktywnej polityki społecznej poprzez:

- wspieranie aktywności zawodowej i edukacyjnej poprzez system pomocy społecznej,
- rozwój zatrudnienia socjalnego, celem przywrócenia możliwości zatrudnienia osób podlegającym wykluczeniu społecznemu,
- rozwój form ekonomii społecznej, celem pobudzenia aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- rozwój budownictwa mieszkaniowego celem wsparcia gminy w budownictwie mieszkań dla osób wymagających pomocy społecznej,
- likwidacja pułapki dochodowej, celem ograniczenie zachęt do dezaktywizacji zawodowej oraz zwiększenie szans na zatrudnienie osób o niskich kwalifikacjach.

3. Kompleksowa rehabilitacja i aktywizacja osób niepełnosprawnych:

- rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych,

- tworzenie warunków do większej aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych jako podstawy społecznej integracji i poprawy warunków ich życia,
- zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do usług socjalnych,
- kształtowanie pozytywnych postaw wobec niepełnosprawności,
- reforma systemu rentowego,
- usprawnienie systemu rehabilitacji, celem utrzymania możliwości aktywności zawodowej,
- rozwijanie całościowych systemów pomocy dla osób obarczonych nietypowym rodzajem niepełnosprawności, wymagających kompleksowych i systematycznych działań ze strony państwa.

4. Tworzenie warunków sprzyjających integracji w starzejącym się społeczeństwie:

- rozwijanie systemu opieki pielęgnacyjnej, celem zbudowania środowiskowego modelu integracji ludzi starszych i wymagających pomocy,
- specjalizacja stacjonarnej opieki, celem budowy systemu specjalistycznego wsparcia dla osób wymagających szczególnej opieki,
- aktywizacja i integracja lokalna osób w wieku poprodukcyjnym, celem wykorzystania potencjału tych osób w środowisku lokalnym,
- zapewnienie odpowiednich świadczeń emerytalnych na starość,
- prowadzenie spójnej polityki wobec starości i na rzecz osób starych

5. Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych:

- wdrażanie strategicznego planowania lokalnej i regionalnej polityki społecznej, celem stworzenia metody koordynacji krajowej polityki społecznej,
- profesjonalizacja służb społecznych jako czynnika integracji lokalnej, celem zwiększenia samodzielności i aktywizacji zawodowej osób wymagających pomocy socjalnej,
- wdrożenie systemu informacji i poradnictwa obywatelskiego oraz dostępu do lokalnych środków przekazu i internetu.

6. Partnerstwo publiczno-społeczne jako podstawa rozwoju usług społecznych
- aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych, regionalnych i krajowych,
  - budowa partnerstwa publiczno-społecznego w zakresie działalności pożytku publicznego,
  - wspierania instytucji społeczeństwa obywatelskiego,
  - wzmocnienie partycypacji społecznej.

7. Integracja społeczna i zawodowa imigrantów:

- wdrożenie polityki integracji społecznej i zawodowej, cele, prowadzenia kompleksowych działań wszystkich instytucji publicznych,
- wdrożenie polityki antydyskryminacyjnej celem ograniczenia postaw ksenofobicznych wobec środowisk imigranckich,
- ustawiczne szkolenia kadr administracji publicznej oraz partnerom społecznym celem przygotowania do pracy z uchodźcami.

Priorytety i kierunki działań określone dla Gminy Inowłódz w Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wpisują się w przedstawione powyżej priorytety.

STRATEGIA WOJEWÓDZKA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ NA LATA 2007-2020

Misją polityki społecznej w województwie łódzkim jest podnoszenie jakości życia wśród mieszkańców regionu szczególnie tych, którzy ze względu na trudną sytuację życiową nie są w stanie samodzielnie zaspokoić podstawowych potrzeb bytowych, a przez to nie mogą uczestniczyć lub mają ograniczony udział w życiu rodzinnym, zawodowym i społecznym.

Realizacja misji odbywać się będzie poprzez działania mające na celu zmniejszenie zjawisk wykluczenia społecznego i modernizację systemów pomocy społecznej.

Na podstawie wyznaczonych priorytetów polityki społecznej województwa łódzkiego w dokumencie przyjmuje się następujące cele strategiczne:

- Cel strategiczny 1:
Wdrażanie aktywnej polityki społecznej.
- Cel strategiczny 2:
Systemowa pomoc osobom i rodzinom.
- Cel strategiczny 3:
Tworzenie warunków sprzyjających uczestnictwu w życiu społecznym osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Cel strategiczny 4:
Zapobieganie i przeciwdziałanie problemom uzależnień.
- Cel strategiczny 5:
Zwiększenie samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych.
- Cel strategiczny 6:
Propagowanie aktywnego trybu życia i wsparcie osób w wieku poprodukcyjnym.

Priorytetowe kwestie społeczne dla województwa łódzkiego:

1. Do najważniejszych zadań samorządu województwa w kwestiach społecznych należeć będzie podnoszenie jakości życia najuboższych mieszkańców województwa, realizowanych w drodze przeciwdziałania i ograniczenia skutków ubóstwa. Przy czym pomoc finansowa powinna stanowić dopełnienie pracy socjalnej, niwelując w ten sposób doraźny charakter pomocy społecznej.
2. Zachodzące w ostatnich latach procesy demograficzne w województwie wymuszają przyjęcie określonych kierunków polityki społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem bezpieczeństwa socjalnego, zwłaszcza w skali mikro społecznej, z uwzględnieniem grup zagrożonych marginalizacją społeczną np. bezrobotnych (szczególnie bezrobotnych

kobiet), niepełnosprawnych, ludzi starych, klientów pomocy społecznej, itp.

3. Problemy społeczne, zwłaszcza socjalne, będą wymagały ciągłej diagnozy i analizy na wszystkich poziomach samorządności. Wobec nasilania się negatywnych skutków zjawiska marginalizacji społecznej, istnieje pilna potrzeba stworzenia spójnego systemu ewidencjonowania osób wymagających pomocy socjalnej i przepływu informacji w całym obszarze pomocy społecznej.

Cele strategiczne Gminy Inowódz w zakresie rozwiązywania problemów społecznych są zbieżne z celami wytyczonymi w cytowanym dokumencie.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE POWIATU TOMASZOWSKIEGO NA LATA 2007 – 2010

Cel podstawowy Zwiększenie skuteczności i efektywności działań samorządu powiatowego w zakresie rozwiązywania problemów społecznych osób i rodzin zamieszkujących w powiecie tomaszowskim oraz zapobiegania powstawaniu takich problemów.

Cele szczegółowe

Rozwój infrastruktury socjalnej ukierunkowany w szczególności na zapewnienie wszystkim dzieciom pozbawionym opieki rodziców naturalnych, zastępczych, rodzinnych warunków życia i wychowania.

Rozwój i doskonalenie form wspierania osób w kryzysach psychicznych, w szczególności spowodowane przemocą w rodzinie.

Rozwój i doskonalenie form pomocy osobom opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze w szczególności poprzez pomoc w uzyskaniu mieszkania i zatrudnienia.

Intensyfikacja i rozszerzenie form współpracy z organizacjami społecznymi, działającymi w wymiarze ponadgminnym, w tym wspieranie finansowe organizacji. Analiza i aktualizacja programu współpracy powiatu z organizacjami pozarządowymi.

Rozszerzenie zakresu doskonalenia metodycznego kadr pomocy społecznej z terenu powiatu tomaszowskiego.

Sposoby realizacji założonych celów.

Zwiększenie skuteczności i efektywność działań samorządu powiatowego w zakresie rozwiązywania problemów społecznych osób i rodzin zamieszkujących w powiecie tomaszowskim oraz zapobiegania powstawania takich problemów.

Rozwój i doskonalenie form wspierania osób w kryzysach psychicznych, w szczególności spowodowane przemocą w rodzinie.

Rozwój i doskonalenie form pomocy osobom opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze w szczególności poprzez pomoc w uzyskaniu mieszkania i zatrudnienia.

Intensyfikacja i rozszerzenie form współpracy z organizacjami społecznymi, działającymi w wymiarze ponadgminnym, w tym wspieranie finansowe organizacji. Analiza i aktualizacja programu współpracy powiatu z organizacjami pozarządowymi.

Rozszerzenie zakresu doskonalenia metodycznego kadr pomocy społecznej z terenu powiatu tomaszowskiego.

3.2.2. Zgodność Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Inowódz z Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki

W latach 2007-2013, a więc w tzw. nowym okresie programowania funduszy strukturalnych, wdrażany jest Program Operacyjny Kapitał Ludzki (działania nastawione na efekty w postaci integracji społecznej, rozwoju pracowników i przedsiębiorstw, rozwoju zasobów ludzkich na terenach wiejskich, budową skutecznej i sprawnej administracji publicznej wszystkich szczebli, promocją zdrowia i zasobów pracy). Program ten w całości obejmuje realizację zadań finansowanych w sferze polityki społecznej z Europejskiego Funduszu Społecznego, w tym wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego społeczeństwa, podniesienie poziomu wykształcenia i kompetencji, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego.

Przedstawiona w niniejszym dokumencie Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Inowłódz wpisuje się w cele Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, zarówno okresem realizacji, jak i oczekiwanymi rezultatami społecznymi na poziomie lokalnym.

Celem głównym Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki jest: Wzrost poziomu zatrudnienia i spójności społecznej. Cele szczegółowe to:

- dopasowanie zasobów pracy do zmieniającej się sytuacji na rynku pracy,
- zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego,
- podniesienie poziomu i jakości wykształcenia społeczeństwa,
- wsparcie dla budowy sprawnego i partnerskiego państwa,
- wzrost spójności terytorialnej.

Istnieje wysoki poziom zgodności celów Programu z przyjętymi celami operacyjnymi Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Zgodność dokumentów oznacza, że dla wielu projektów realizowanych w ramach Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Inowłódz, będzie można szukać dofinansowania w Europejskim Funduszu Społecznym. Projekty realizacyjne, przypisane w strategii poszczególnym celom, będzie można zgłaszać do realizacji w ramach poszczególnych priorytetów, działań i poddziałań Programu.

3.3. Monitoring i wdrażanie strategii

3.3.1. Monitoring i ewaluacja

Monitoring strategii jest obserwacją realizacji celów strategicznych i realizacji programów operacyjnych wynikających z następnych faz programowania rozwoju. Monitoring realizacji strategii umożliwia: obserwację stanu zaawansowania poszczególnych projektów rozwojowych, umożliwiających bieżącą identyfikację problemów w ich realizacji; ocenę zaangażowania jednostek odpowiedzialnych za ich realizację; weryfikację zgodności założonych celów i efektywności wykorzystania przeznaczonych na ich realizację środków; kontrolę postępu prac związanych z realizacją działań.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem określającym cele i działania w zakresie problematyki społecznej, wymagającym okresowej aktualizacji do zmian zachodzących w otoczeniu, jak i w samym społeczeństwie. Przygotowanie projektu dokumentu i jego przyjęcie przez Radę Gminy kończy pierwszy etap planowania. Długookresowy charakter planowania strategicznego w zakresie problematyki społecznej wymaga stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych, społecznych i ich uwzględniania w strategii.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych wymaga corocznej aktualizacji w miarę zmian regulacji prawnych oraz narastania różnych problemów społecznych.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji strategii będą przede wszystkim:

- zespół wdrażający strategię.

Zespół powinien zostać powołany przez Wójta odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: Zastępca Wójta, Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez wójta.

- Roczna ocena wdrażania strategii.

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać Wójtowi i Radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

3.3.2. Wskaźniki stopnia efektywności realizacji strategii

Podstawą skutecznego wdrożenia strategii jest system informacji o zjawiskach i procesach społeczno gospodarczych zachodzących na terenie gminy. Inicjując działania mające na celu osiągnięcie wytyczonych w strategii celów, należy systematycznie gromadzić informacje o efektach ich realizacji i skuteczności zastosowanych instrumentów. Głównymi obszarami monitorowania i ewaluacji strategii są wyznaczone działania. Obowiązek monitorowania realizacji działania

posiada Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Terminy dokonywania pomiarów stopnia realizacji działań określa Wójt Gminy. Monitoring wybranych bądź wszystkich działań, powinien być dokonywany zawsze w sytuacji wprowadzenia nowych zadań do strategii oraz w każdym przypadku dokonania aktualizacji strategii.

W obszarze polityki społecznej dostępna jest szeroka gama wskaźników społecznych skutecznie oceniających poziom wdrażanych w wybranym segmencie zmian, z którego będzie mógł korzystać Zespół wdrażający strategię. Mogą to być m.in.:

- W obszarze dotyczącym ludności:
  - przyrost naturalny na 1.000 osób,
  - saldo migracji na 1.000 osób,
  - odsetek osób starych.
- W obszarze dotyczącym rynku pracy:
  - dynamika zatrudnienia,
  - udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo (stopa bezrobocia),
  - udział kobiet wśród bezrobotnych,
  - udział bezrobotnych do 30 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
  - udział długotrwale bezrobotnych,
  - liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy,
  - liczba nowych miejsc pracy,
  - liczba nowo zarejestrowanych firm.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
  - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
  - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
  - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
  - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
  - odsetek osób z wykształceniem wyższym,
  - odsetek osób z wykształceniem co najmniej średnim,

- liczba uczniów korzystających z zajęć pozalekcyjnych.

Można wykorzystać również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów:

- odsetek osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w całej populacji osób dotkniętych problemem,
- odsetek osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do klubów AA itp.,
- odsetek młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych,
- odsetek młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami,
- odsetek osób dotkniętych problemami niepełnosprawności korzystających z pomocy,
- odsetek osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy,
- odsetek osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy,
- liczba osób objętych programem,
- liczba osób, które podjęły pracę w wyniku działań,
- liczba osób objętych opieką,
- liczba osób przeszkolonych do wykonywania zadań w ramach wytyczonych zadań,
- oraz szereg innych.

Przedstawione wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach.

Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiąganych celów są pogrupowane wokół najważniejszych

obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

Ekonomiczne: stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.

Społeczne: liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Gminy stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- Efektywność – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiagając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup

społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.

- Skuteczność – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).
- Celowość – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

3.3.3. Źródła finansowania

Zidentyfikowane cele i działania w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w gminie wymagają odpowiednich źródeł finansowania. Źródła te można podzielić na cztery grupy:

1. Pierwszą grupę stanowią środki finansowe pochodzące z budżetu gminy w zakresie finansowania zadań własnych gminy w zakresie pomocy społecznej oraz w innych obszarach ujętych w strategii.
2. Środki pochodzące z budżetu państwa na zadania zlecone gminie przez administrację rządową.
3. Środki finansowe pochodzące ze źródeł organizacji pozarządowych. Pozyskiwaniem tych środków powinny się zająć podmioty funkcjonujące na terenie gminy, w tym między innymi: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Inowłodzu, Szkoły, organizacje pozarządowe itp.
4. Europejski Fundusz Społeczny (EFS) oraz środki uzyskane w ramach RPO Województwa Łódzkiego.
5. Środki pochodzące ze Starostwa Powiatowego.
6. Fundusze inwestorów prywatnych.

4. Uwagi końcowe

Zapisy zawarte w Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych będą realizowane w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Zapisy w innych dokumentach programowych w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną,
- Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,
- Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Programu Przeciwdziałania Narkomanii.

SPIS TABLIC

Tabl. 1. Stan i ruch naturalny ludności	11
Tabl. 2. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia	13
Tabl. 3. Zasoby mieszkaniowe i podstawowe wskaźniki warunków mieszkaniowych	15
Tabl. 4. Pracujący w gminie Inowłódz w latach 2002-2006	18
Tabl. 5. Bezrobotni zarejestrowani	19
Tabl. 6. Przepęczność w latach 2005-2007	28
Tabl. 7. Formy zajęć pozalekcyjnych w szkołach na terenie gminy	30
Tabl. 8. Dzieci w szkołach korzystające z posiłków	31
Tabl. 9. Problemy występujące w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej	32
Tabl. 10. Świadczenia pomocy społecznej w latach 2006 i 2007	38
Tabl. 11. Powody przyznania pomocy społecznej w latach 2006 i 2007	39

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Urodzenia i zgony w latach 2002-2007	12
Wykres 2. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 r. ..	14
Wykres 3. Liczba bezrobotnych w gminie Inowłódz	19
Wykres 4. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 r.	27
Wykres 5. Najważniejsze problemy społeczne na terenie gminy	46
Wykres 6. Środowiska najbardziej zagrożone ubóstwem	47
Wykres 7. Przyczyny popadania w ubóstwo	48
Wykres 8. Środowiska zagrożone uzależnieniem	48
Wykres 9. Skala problemu uzależnień	48
Wykres 10. Występowanie zjawiska przemocy domowej	50